

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

ศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม
เศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
(Strategic Management and Potential of Sustainable Community Tourism
Management for Achieving ASEAN Economic Community
in Thailand and Laos PDR)

โดย

นฤพนธ์ เลิศกาญจนนาพร และคณะ

กรกฎาคม 2558

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

ศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม
เศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
(Strategic Management and Potential of Sustainable Community Tourism
Management for Achieving ASEAN Economic Community
in Thailand and Laos PDR)

คณะผู้วิจัย

สังกัด

ดร.นฤพนธ์ เลิศกาญจนนาพร

สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ -
แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

ดร.บุญทา ชัยเลิศ

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์จิระพงศ์ ไชยขาววงศ์

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์ชลิตดา มัธยมบุรุษ

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์สิริยุพา เลิศกาญจนนาพร

สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ -
แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

อาจารย์อรุณโรจน์ พวงสุวรรณ

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Toumksam Phathasith

Ministry of Information Culture and
Tourism, Lao PDR

Laddavone Douangboubpha

Department of Tourism and Hotel
Faculty of Social Science, National
University of Laos, Vientiane

Sophab Somsouk

Ministry of Information Culture and
Tourism, Lao PDR

Bounchan Sayasithsena

Ministry of Information Culture and
Tourism, Lao PDR

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

แผนงานวิจัยศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เนื้อหาแสดงถึงสาระสำคัญของรายงานผลการวิจัยในภาพรวมของแผนงานวิจัย ส่วนที่ 2 รายงานผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาภาพลักษณ์และกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่วนที่ 3 ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 2 แสดงถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์ของท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในแขวงอุดมไซ และแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยส่วนที่ 4 ผลวิจัยโครงการย่อยที่ 3 ว่าด้วยเรื่องกลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และส่วนที่ 5 ผลการวิจัยโครงการย่อยที่ 4 ระบบการจัดการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โครงการวิจัยทั้ง 4 โครงการสามารถเชื่อมโยงกันภายใต้แผนงานวิจัยเดียวกัน โดยสามารถนำเสนอผลการวิจัยประกอบกันซึ่งสามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเชื่อมโยงการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทยได้เป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่อนุมัติทุนวิจัยและมอบหมายให้ดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณคณะกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ตรวจสอบทางวิชาการงานวิจัยเป็นอย่างสูง และให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาโครงร่างข้อเสนองานวิจัยกระทั่งถึงขั้นตอนการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว กลุ่มผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการนำเสนอข้อมูลในพื้นที่วิจัย และหน่วยงานภาครัฐบาล และภาคเอกชนในพื้นที่วิจัยประเทศไทยจึงสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ในทุกขั้นตอน

ท้ายสุด คณะผู้วิจัยขออุทิศผลงานวิจัยฉบับนี้ไว้เป็นอนุสรณ์และเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อชุมชนด้านการท่องเที่ยว แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สินธุ์ สโรบล ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย ผู้เป็นแบบอย่างของนักวิจัยในการอุทิศตนทำงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน คุณูปการของท่านในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้นำไปเป็นแบบอย่างของอุดมการณ์การพัฒนาท้องถิ่นสืบไป ระลึกถึงด้วยความเคารพยิ่ง

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม 2558

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตำแหน่งและการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งศึกษากลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) เพื่อสังเคราะห์การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบฐานข้อมูลทางด้านแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากเอกสารรายงานการวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนและความหลากหลายทางชุมชนท่องเที่ยว กอปรกับการลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวที Focus Group และแจกแบบสอบถามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่วิจัย ระเบียบวิธีวิจัยจึงเป็นลักษณะแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research Methodology) จากผลการวิจัยพบว่า

จากการประเมินศักยภาพและตำแหน่งการบริหารจัดการท่องเที่ยวใน 4 ชุมชนตามแนวพรมแดนของประเทศไทยประกอบด้วย ชุมชนบ้านท่าช้างทอง จังหวัดเชียงราย ชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา ชุมชนบ้านห้วยโก๋น จังหวัดน่าน และ ชุมชนบ้านม่วงเจ็ดต้น (ด้านพรมแดนญู่) จังหวัดอุตรดิตถ์ และใน 4 แขวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยดำเนินการศึกษาแขวงละ 3 ชุมชนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย แขวงหลวงพระบาง (ชุมชนผานม ชุมชนช่างฆ้อง และชุมชนป่าขาม) แขวงอุดมไซ (ชุมชนบ้านญ้อ ชุมชนบ้านปากแบ่ง และชุมชนบ้านศรีบุญเรือง) แขวงหลวงน้ำทา (ชุมชนบ้านน้ำดี ชุมชนบ้านน้ำแอง และชุมชนบ้านเพียงงาม) แขวงบ่อแก้ว (ชุมชนบ้านน้ำจาง ชุมชนบ้านดอนใจ และชุมชนบ้านปะนะ) พบว่าศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยในทุกองค์ประกอบ ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ด้านการตลาด แรงจูงใจในการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ด้านการจัดความยากจนของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนด้านจุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว

ชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน โดยชุมชนท่องเที่ยวในแขวงหลวงพระบางอยู่ในเกณฑ์ดีทุกองค์ประกอบ รองลงมาคือแขวงหลวงน้ำทาที่ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี มีเพียงสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแขวงอุดมไซภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และแขวงบ่อแก้วอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ในขณะที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย พบว่าบ้านท่าช้างทองมีศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ดีทุกด้าน บ้านฮวกอยู่ในระดับปานกลาง มีสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนบ้านห้วยโก้นและบ้านม่วงเจ็ดต้นซึ่งเป็นจุดผ่านแดนที่สำคัญทั้ง 2 แห่ง มีภาพลักษณ์และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีเพียงการเข้าถึงและโครงสร้างพื้นฐานที่อยู่ในระดับปานกลาง

2. การวิเคราะห์ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวชุมชนของพื้นที่วิจัยในประเทศไทย (1) ชุมชนบ้านท่าช้างทอง จังหวัดเชียงราย มีจุดเด่นในการเรียนรู้กลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชนพร้อมกับให้บริการบริการอาหารแบบจัดเลี้ยงขันโตกและที่พักแบบโฮมสเตย์จนเป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ภายหลังได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น ที่สำคัญคือการนำเที่ยวประวัติศาสตร์เมืองโบราณสุพรรณโคมคำและข้ามฝั่งด่านพรมแดนวัฒนธรรมไทยลาว มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวในรูปแบบข้ามฝั่งไปยังประเทศลาวมากขึ้นเรื่อยๆ ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าช้างทองจึงมีศักยภาพเป็นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทยลาวได้เป็นอย่างดี สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (2) ชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา เป็น "หุบเขาแห่งสายสัมพันธ์สองแผ่นดิน" เชื่อมโยงกับแขวงไชยะบุรีของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้นด้านชายแดนบ้านฮวกจึงนับได้ว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา และแขวงไชยะบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งในด้านการติดต่อค้าขาย การท่องเที่ยว และมีศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่เส้นทางคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงไปยังประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ด้วยการเดินทางจากเมืองไชยะบุรี เมืองอุดมไซ เมืองหลวงพระบาง รวมระยะทางไม่เกิน 200 กิโลเมตร และสามารถเชื่อมต่อไปยังเมืองเชียงรุ่ง (สิบสองปันนา) จีนหนิง ประเทศจีน รวมไปถึงจนถึงเดียนเบียนฟู และฮานอย ประเทศเวียดนามได้อีกด้วย

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการวางแผน

ดำเนินกิจการ อยู่ในระดับมาก สำหรับการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ยังอยู่ในระดับปานกลาง (3) ชุมชนตลาดการค้าชายแดนภู่อู๋ จังหวัดอุดรดิษฐ์ ยังไม่พบการจัดการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน แม้ว่าจังหวัดอุดรดิษฐ์จะคาดหวังให้ตลาดการค้าชายแดนภู่อู๋เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านตลาดจำหน่ายสินค้าชายแดน แต่สินค้าที่จำหน่ายยังไม่ตอบสนองแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังติดข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวจากการที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่าจังหวัดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายการดำเนินโครงการโดยสารประจำทางเส้นทาง "กรุงเทพฯ - ภู่อู๋" ประกอบกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิษฐ์ เป้าหมายเข้ามาปรับปรุงตลาดการค้าชายแดนภู่อู๋รวมถึงสถานีรถโดยสารประจำทาง หากโครงการนี้เกิดขึ้นจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่เพิ่มขึ้น (4) ชุมชนด่านพรมแดนห้วยโก๋น จังหวัดน่าน ยังไม่พบการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน แม้จะเริ่มมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากขึ้น การวิจัยในครั้งนี้พบจุดสังเกตที่น่าสนใจจากการวิจัยในครั้งนี้คือจากด่านพรมแดนห้วยโก๋นเดินทางไปยังแขวงไชยะบุรีและแขวงอุดมไซได้โดยง่ายกว่าเส้นทางอื่นๆ แต่การเดินทางจากจังหวัดน่านมายังด่านชายแดนห้วยโก๋นนั้น สภาพเส้นทางเป็นภูเขาสูง การเดินทางยากลำบาก และยังไม่สามารถลงทุนทางการท่องเที่ยวได้เนื่องจากติดข้อกำหนดทางกฎหมายจากการที่พื้นที่กว่าร้อยละ 90 เป็นพื้นที่อนุรักษ์เช่นเดียวกับด่านชายแดนภู่อู๋

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวชุมชนของพื้นที่วิจัยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (1) แขวงหลวงพระบาง มีจุดเด่นในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยเป็นเมืองที่เป็นมรดกโลกพร้อมกับการเป็นศูนย์กลางทางการค้าภายใต้เมืองแห่งพุทธศาสนา และสามารถสื่อสารให้เป็นที่รู้จักได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการตักบาตรพระทุกเช้าที่มีพระสงฆ์บิณฑบาตเป็นจำนวนมาก เป็นเสน่ห์ที่ทำให้หลวงพระบางเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไปทั่วโลก ในขณะที่ดำเนินการวิจัยนี้พบว่ามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยือนหลวงพระบางกว่าหนึ่งล้านคน สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญนั้นพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีเพียงการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง (2) แขวงอุดมไซ ได้กำหนดตำแหน่งทางการท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซให้เป็น “The Heart of Northern Laos” โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ การชมทะเลหมอก น้ำตก แหล่งธรรมชาติ รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ขมุ อาข่า และลื้อ เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซมีจุดเด่นด้านการเกษตร และเป็นจุดศูนย์กลางในการเดินทางและขนส่งที่เชื่อมโยงภาคเหนือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ทั้งประเทศไทยจีนตอนใต้ และเวียดนาม สำหรับการประเมินการมีส่วนร่วมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนใน 3 ชุมชนของแขวงอุดมไซพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ดังนั้นจึงควรเร่งสร้างการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มากขึ้น (3) แขวงหลวงน้ำทา มีทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ และเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและผจญภัยในเส้นทางเดินป่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญนั้นพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีเพียงการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง (4) แขวงบ่อแก้ว ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างพรมแดนไทย-ลาว สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญนั้นพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีเพียงการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง

การกำหนดกลยุทธ์การวางตำแหน่งและแนวทางการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการรองรับการขยายตัวการท่องเที่ยวของอาเซียนในปี 2015

กลยุทธ์เชิงรุก ประกอบด้วย (1) การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบร่วมมือแทนการแข่งขัน (2) การบริหารจัดการพื้นที่แนวชายแดนร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) การกำหนดภาพลักษณ์และตำแหน่งผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (4) การสร้างภาพลักษณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบริเวณชายแดนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลยุทธ์เชิงรับ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวชุมชนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (2) การพัฒนาแหล่งผลิตอาหารรองรับนักท่องเที่ยว

3) การศึกษาระบบการจัดการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ ประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นการศึกษาเพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล และศึกษาศักยภาพและผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ของทั้ง 2 ประเทศ โดยที่ระบบสารสนเทศที่จะนำมาใช้นั้น จะสามารถช่วยในการเก็บข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจในเรื่องพฤติกรรม และผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชน ข้อมูลรูปแบบการท่องเที่ยว และข้อมูลผลกระทบของการท่องเที่ยว 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

1. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย แขวงหลวงพระบาง แขวงอุดมไซ
แขวงหลวงน้ำทา และ แขวงบ่อแก้ว

1.1 แขวงหลวงพระบาง

ผลกระทบทางด้านสังคม

- ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพ มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น
- การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- การแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น

ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม

- การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นและสากล โดยการศึกษาข้อมูลอันดีงามของวัฒนธรรมชุมชนที่มีความแตกต่างหลากหลาย
- การปลูกจิตสำนึกให้แก่ชุมชน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชุมชน

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

- การสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่ชุมชน จากภาคบริการการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น เอือนพัก โรงแรม ร้านอาหาร ร้านหัตถกรรม ภาคการขนส่ง เป็นต้น
- ค่าครองชีพในตัวเมืองหลวงพระบางสูงขึ้น
- การเคลื่อนย้ายแรงงานจากแขวงอื่นๆ เข้าสู่แขวง

ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

- การปรับปรุงทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม โดยมีการดูแลตรวจตราอย่างเข้มงวด
- การเพิ่มขึ้นของขยะและสิ่งปฏิกูล ซึ่งเป็นผลจากการจัดการที่ยังไม่ดีพอ และปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.2 แขวงอุดมไซ

ผลกระทบทางด้านสังคม

- การสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน
- การฟื้นฟูวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งดึงดูดการท่องเที่ยว
- การช่วยเหลือจากบริษัทท่องเที่ยวมากขึ้น
- การเรียนรู้วัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
- กองทุนหมู่บ้านจากการท่องเที่ยว

ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม

- การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวัฒนธรรมในชุมชนกับนักท่องเที่ยว
- การสร้างผู้นำเที่ยวภายในชุมชนเพิ่มขึ้น
- การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติของคนในพื้นที่

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

- ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว มีการสร้างงานสร้างอาชีพเพิ่มขึ้น
- การผลักดันให้ชุมชนผลิตสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่น การเปิดแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองแก่นักท่องเที่ยว และสร้างรายได้แก่ชุมชน
- กองทุนหมู่บ้านที่ได้จากการท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้าน
- การสร้างเครือข่ายของการท่องเที่ยวระหว่างชุมชน

ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

- ชุมชนมีการจัดการสุขอนามัยที่ดี เช่น การสร้างห้องน้ำ การทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม

1.3 แขวงหลวงน้ำทา

ผลกระทบทางด้านสังคม

- ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีการแบ่งปันความคิดเห็นกับชุมชนอื่น
- ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี มีระบบการจัดการ มีระเบียบแบบแผน มีการพัฒนา มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสร้างกิจกรรมบูรณาการด้านการท่องเที่ยว
- ผู้ประกอบการภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวในชุมชน
- การเกิดอาชีพเสริมเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม

- การเลียนแบบจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเช่น การแต่งกายเลียนแบบชาวต่างชาติมากขึ้น
- การปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้รับรู้ถึงจุดเด่นจุดด้อยของการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลจากการท่องเที่ยวเพื่อรักษาแหล่งวัฒนธรรมดั้งเดิม
- การประสานกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรึกษาหารือเพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมของตน

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

- ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว
- การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
- ชุมชนมีความเข้มแข็งในการปกป้องรักษาธรรมชาติ มีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นๆ มากขึ้นและให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมรับผิดชอบมากขึ้น

ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

- การอนุรักษ์ป่าเพื่อใช้ในการท่องเที่ยว การแบ่งปันเขตคุ้มครองและการเข้าใช้ป่าไม่ตามแผนของทางรัฐบาล
- บางพื้นที่เกิดมลพิษทางอากาศที่มาจากควันรถและมลพิษทางเสียง ที่ส่งผลต่อสัตว์ป่า
- การอบรมเกี่ยวกับการจัดการกับสิ่งปฏิกูล

1.4 แขวงบ่อแก้ว

ผลกระทบทางด้านสังคม

- การผลิตสินค้าของที่ระลึกจากชาวบ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากแผนกท่องเที่ยวแขวงบ่อแก้ว
- การผลิตสินค้าของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าในท้องถิ่นซึ่งสามารถดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว
- การจัดงานตลาดนัดทุกเดือน
- การฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับชาวบ้าน
- การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกมากขึ้น

ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม

- การเปลี่ยนแปลงในด้านการแต่งกายของคนรุ่นใหม่ รวมถึง ภาษาที่ใช้ในการพูดก็มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก คนพูดภาษาชนเผ่าน้อยลง
- การจัดงานเทศกาลที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมในแต่ละปี
- การส่งเสริมให้มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีให้มีความยั่งยืน โดยเฉพาะกับคนรุ่นใหม่

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

- การสร้างอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน การผลิตสินค้าของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

- การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกที่ได้มาตรฐานและใช้วัสดุภายในท้องถิ่น
- การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
- รายได้จากการเก็บเงินเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

- การจัดการขยะ หรือ มลพิษภายในหมู่บ้าน ยังไม่มีการจัดการที่ดี (เฉพาะบ้านดอนใจ)

2. ประเทศไทย ประกอบด้วย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

2.1 จังหวัดเชียงราย : หมู่บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและวิถีชีวิตของประชาชนนั้น การท่องเที่ยวชุมชนมิได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากนัก ยังคงดำเนินชีวิตกันตามปกติ อาชีพหลักอย่างเกษตรกรรมยังคงดำเนินต่อไป ส่วนรายได้เสริมจากการประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้มีอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านก็มีความพร้อมตลอดเวลาที่จะต้อนรับและดูแลนักท่องเที่ยว

ส่วนความเปลี่ยนแปลงในมิติด้านวัฒนธรรมนั้น ชาวบ้านต่างมองว่า การท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง แต่กลับช่วยให้เกิดความพยายามของชุมชนในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น เพราะประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้หมู่บ้านท่าขันทองมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ เช่น งานบุญข้าวจี การทอผ้าที่มีลวดลายแบบวัฒนธรรมอีสาน

ผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงมิติด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้เพิ่มรายรับทางเศรษฐกิจมากนัก ผลตอบแทนจากนักท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังมีน้อยมาก เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวยังมีไม่มากและไม่ต่อเนื่อง เช่น การให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น อีกทั้งชาวบ้านที่ไม่ได้มีอาชีพเสริมจากการท่องเที่ยว หรือไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันในภาคบริการการท่องเที่ยว ก็ไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวชุมชน

2.2 จังหวัดน่าน : หมู่บ้านห้วยโก๋น ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ความเปลี่ยนแปลงในมิติด้านสังคมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตอันเป็นผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนในหมู่บ้านห้วยโก๋น ผลกระทบในปัจจุบันยังคงมีไม่มาก ยกเว้นตลาดการค้าขายแดนทุกวันเสาร์ ที่มีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งจากไทยและลาวเข้ามาจำนวนมาก ส่วนวัฒนธรรมตาอื่นๆ นักท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย แต่ในอนาคตอาจจะมีผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น เมื่อเข้าสู่ประชาคม

เศรษฐกิจอาเซียน อย่างไรก็ตามก็ดี ชาวบ้านมีความกังวลเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการเปิดประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ เช่น การแข่งขันทางเศรษฐกิจซึ่งคนในพื้นที่อาจจะไม่ได้ประโยชน์จากการค้าการลงทุน รถบรรทุกที่ใช้เส้นทางบรรทุกสินค้าเข้าออกชายแดน หรือวิถีชีวิตและอาชีพที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต ปัญหาทางสังคมอย่างยาเสพติด แรงงานข้ามชาติ เป็นต้น

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม ในปัจจุบันชุมชนท้องถิ่นของตนสามารถรักษาริชาตประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนเอาไว้ได้เป็นอย่างดี แต่ก็มี ความกังวลเช่นกันถึงอนาคตเมื่อมีการขยายตัวของการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น อีกทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและการปรับตัวเมื่อมีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558

ส่วนของมิติด้านเศรษฐกิจนั้น การท่องเที่ยวชุมชนจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในพื้นที่ แต่จำกัดอยู่ในพื้นที่บริเวณด่านห้วยโก๋น ซึ่งเป็นเพียงทางผ่านไปยังเมืองหงสา เมืองหลวงพระบางประเทศลาวและเมืองเวียงจันทน์ของประเทศเวียดนาม ส่วนพื้นที่ในส่วนอื่นๆ อาจจะไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร นอกจากนี้ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมาจากคนภายนอกชุมชน เช่น บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร สถานที่พักแรม เป็นต้น อีกทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่ยังเห็นว่า การประกอบอาชีพหลักยังคงเป็นการเกษตรกรรม เพราะแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติในพื้นที่ยังมีไม่มากและ ไม่มีความโดดเด่น และที่สำคัญที่สุดคือ การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนยังไม่มีความพร้อม ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนยังไม่มีความร่วมมือกันอย่างจริงจัง

ผลกระทบมิติด้านสิ่งแวดล้อม มลพิษทางเสียงและมลพิษทางอากาศมีเพิ่มขึ้น อันเป็นผลพวงมาจากการขยายตัวของการค้าชายแดน จำนวนรถบรรทุกสินค้าเพิ่มมากขึ้น ผังการจราจรไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดการขยะยังไม่ดีพอ โดยเฉพาะบริเวณด่านชายแดน และมีการทำลายแหล่งทรัพยากรป่าไม้เพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าวโพด ยางพารา เป็นต้น

2.3 จังหวัดอุดรธานี : หมู่บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านม่วงเจ็ดต้น ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับเมืองเงินทองของประเทศไทย มีความเปลี่ยนแปลงมาก จากเส้นทางคมนาคมขนส่งที่เชื่อมต่อกับเขตพรมแดนลาว แม้ว่าจะช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว แต่ก็ทำให้มีคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากภาคการขนส่งและภาคการเกษตร ความเป็นอยู่แต่เดิมที่เคยอยู่กันอย่างสงบเรียบร้อย ก็เริ่มมีความวุ่นวาย เกิดปัญหาอาชญากรรม การลักขโมย มีความเห็นแก่ตัวและขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกัน มีการขายที่ทำกินให้กับนายทุนต่างถิ่น และทำให้ชาวบ้านไม่มีที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพ

ส่วนของผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงมิติวัฒนธรรมของท้องถิ่น คนรุ่นใหม่ขาดการเอาใจใส่ในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นมากนักเมื่อ

เปรียบเทียบกับกลุ่มผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตาม ในส่วนของทางราชการ มีการจัดประเพณีแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยและประเทศลาวอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งได้ช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสองประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลจากการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านม่วงเจ็ดต้น ยังมีไม่มากนัก แหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีอยู่ยังมีไม่มากและยังขาดศักยภาพมากพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้ และหน่วยงานราชการท้องถิ่นยังขาดแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดจากการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อีกทั้งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาในพื้นที่ เป้าหมายคือการข้ามพรมแดนเพื่อไปท่องเที่ยวในประเทศลาว แต่อย่างไรก็ดี มีผู้ประกอบการธุรกิจบริการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น ที่พักแรม ร้านอาหาร โดยผู้ประกอบการซึ่งเป็นคนในพื้นที่และผู้ประกอบการต่างถิ่น ทั้งนี้

ความเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การเป็นเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศลาว ทำให้เป็นเส้นทางสำคัญในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรอย่างข้าวโพด สินค้าและวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างจำนวนมาก เกิดมลพิษทางอากาศจากควันท่อไอเสียรถบรรทุกพลวง ผ่นละอองตามท้องถนน และยาฆ่ามอดที่คลุกพ่นมากับข้าวโพด รวมถึงการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนบ่อยครั้ง เนื่องจากการจราจรที่แตกต่างกันของประเทศไทยและลาว นอกจากนี้ ปัญหาการจัดการสิ่งปฏิกูลในชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพ

2.4 จังหวัดพะเยา : หมู่บ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชน และวิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านฮวก มีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศลาว คนในชุมชนมีความตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวชุมชน และเห็นว่าจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อหารือทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชน ศูนย์จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมชุมชน และตลาดนัดชายแดนไทย-ลาว ทุกวันที่ 10 และ 30 ของทุกเดือน นอกจากนี้ การประกอบอาชีพของชาวบ้านก็เปลี่ยนแปลงไปบ้าง จากเดิมที่มีอาชีพในภาคการเกษตรเพียงอย่างเดียว ก็มีการรายได้เสริมจากการบริการการท่องเที่ยว เช่น การขายของที่ระลึกหรือสินค้าหัตถกรรมต่างๆ การเปิดร้านอาหาร การบริการนำเที่ยวไปยังฝั่งลาว เป็นต้น

ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้สร้างผลกระทบด้านลบมากเท่าใดนัก แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามให้คงอยู่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นบ้านฮวกอย่างแท้จริง เช่น พิธีเลี้ยงผีปู่ย่า อาหารท้องถิ่นอย่าง หลามบอน การทอผ้าแบบดั้งเดิม สัตว์ประจำถิ่นอย่างเต่าปูลู เป็นต้น นอกจากนี้ประเพณีอันดีงามซึ่งทางชุมชนและหน่วยงาน

ราชการทั้งไทยและลาวได้จัดร่วมกัน คือ ประเพณีตักบาตรสองแผ่นดิน ซึ่งจะจัดในช่วงระหว่างช่วงวันขึ้นปีใหม่ ก็ถูกสนับสนุนให้เป็นงานสำคัญของจังหวัด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวลาวและชาวต่างชาติ และเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนไทย-ลาว ในพื้นที่ที่มีความแน่นแฟ้นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้คนในชุมชนบ้านฮวกส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน และมีความพยายามปลูกฝังให้เยาวชนในหมู่บ้านสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามต่อไป

ความเปลี่ยนแปลงมิติเศรษฐกิจอันเป็นผลจากการท่องเที่ยวชุมชนนั้น รายได้จากการบริการการท่องเที่ยว จำกัดอยู่เฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยว(ฤดูหนาว) เท่านั้น ซึ่งบางครั้งมีนักท่องเที่ยวมากจนที่พักแรมในพื้นที่ไม่สามารถรองรับได้ แต่ในช่วงเวลาอื่นนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย โฮมสเตย์หรือรีสอร์ทหลายๆ แห่ง ขาดรายได้และต้องปิดกิจการไปชั่วคราว ทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นทั้งผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหาร รถบริการนำเที่ยว ผู้นำเที่ยว เกิดความรู้สึกท้อแท้ ดังนั้นประชาชนในพื้นที่จึงยังคงประกอบอาชีพในภาคการเกษตรเป็นหลักอยู่ เพราะในพื้นที่เองไม่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวตลอดปี อีกทั้งนักท่องเที่ยวจากลาวที่ข้ามมายังบ้านฮวก แต่เดิมจะมีจำนวนมากโดยเฉพาะวันที่มีตลาดนัดชายแดน แต่ปัจจุบันถนนหนทางมีความสะดวกสบายมากขึ้น ชาวลาวจะเข้าไปท่องเที่ยวและเลือกซื้อสินค้าที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งมีความหลากหลายของสินค้ามากกว่า

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนต่อมิติสิ่งแวดล้อม เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนยังมีอุปสรรค เช่น การจัดการเกี่ยวกับขยะและสิ่งปฏิกูล การขาดแคลนน้ำเนื่องจากน้ำอุปโภคที่ใช้ในหมู่บ้านมาจากประปาภูเขาซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ มลพิษทางเสียงและทางอากาศอันเกิดจากยานพาหนะของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

สำหรับการใช้งานระบบ สามารถเข้าไปดูได้ที่เว็บไซต์ www.CBTMaejo.org

ระบบการจัดการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชน
ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

หน้าหลัก ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลพื้นที่วิจัย แผนที่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ตำนานโหลด เกี่ยวกับเรา

เข้าสู่ระบบ

-

วัตถุประสงค์ของโครงการ
- เพื่อนำเสนอข้อมูลการวิจัย
-

ข้อมูลและการวิเคราะห์ท่องเที่ยว
เชิงชุมชน
ข้อมูลการวิเคราะห์จากงานวิจัย
-

รูปภาพ สถานที่ต่างๆ

About Us | Contact Us
© 2014 CBT Web Site

Keyword

การท่องเที่ยว การส่งเสริม การเปลี่ยนแปลง ชุมชน ชุมชน ดำรงชีวิต ท้องถิ่น ธรรมชาติ นักท่องเที่ยว ประเพณี ป้องกัณฑ์ ผลกระทบ พัฒนา นวัตกรรม วิจัยชุมชน
วิถีชีวิต ศักยภาพ สังคม สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา เศรษฐกิจ แสงกาย

บทคัดย่อ

แผนงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตำแหน่งและการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งศึกษากลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) เพื่อสังเคราะห์การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบฐานข้อมูลทางด้านแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Seminar and Workshop) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นเครื่องมือในการวิจัยศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาพลักษณ์และกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวชุมชน ในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า พื้นที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนใน 4 แขวงภาคเหนือของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคเหนือของประเทศไทยได้ โดยสะดวกจากการพัฒนาเส้นทางทางบกสาย R 3 A และ R 2 W รวมถึงเส้นทางการเดินทางทางลำน้ำโขง

2. การจัดการเชิงกลยุทธ์ของท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในแขวงอุดมชัย และแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ศักยภาพด้านพื้นที่แขวงอุดมไชยक्रमุ่งไปพื้นที่เป้าหมายเป็นอันดับแรก เนื่องด้วยยังขาดการพัฒนา ระบบสาธารณสุขมูลฐานที่จำเป็น ควรมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ทั้งนี้จะนำเข้ามาจากต่างพื้นที่ก็ได้ ควรมีการนำนักวิชาการมาจัดการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวให้กับชาวบ้าน มีการจัดส่งพนักงานแกนนำและพนักงานคุ้มครองไปทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนบทเรียนกับต่างประเทศ พัฒนาบุคลากรในสาขาการท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาให้กลายเป็นหมู่บ้านต้นแบบอย่างยั่งยืน ส่วน ศักยภาพด้านพื้นที่แขวงหลวงน้ำทานั้น ควรจัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาถนนหนทางในการเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านโดยเฉพาะที่ไม่ได้รับ

ความสะดวกสบายในการเดินทางช่วงฤดูฝน ควรมีการปรับปรุงร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกที่ไม่ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว หรือแม้แต่ชาวบ้านเองยังไม่นิยมในการนำสินค้าเข้ามาจำหน่าย และควรเพิ่มจุดจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกโดยเฉพาะในหมู่บ้านเพื่อขยายโอกาสในการสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวโดยตรงจากการเดินทางท่องเที่ยวเส้นทางศึกษาธรรมชาติบริเวณเขตอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติน้ำฮ่า (Nam Ha National Bio-Diversity Conservation Area) มีการสร้างแรงจูงใจภายในเป็นแรงหนุนโดยการสนับสนุนงบประมาณให้มีฝึกอบรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างบุคลากรการท่องเที่ยวให้ชุมชน

3. กลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้านต่างๆ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมากทั้งนักท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวจะมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในระดับปานกลางถึงมาก แต่ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวบางอย่างก็ควรได้รับการปรับปรุง โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้านที่ได้รับความนิยมน้อยที่สุดด้านอื่น อันได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบริษัทท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ของฝาก ที่ระลึก

4. ระบบการจัดการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ ประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ผลกระทบด้านวัฒนธรรมของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่กระแสวัฒนธรรมตะวันตกในบางพื้นที่ แต่ส่วนใหญ่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ดั้งเดิม ส่วนประเทศไทยนั้นกลับไม่ได้มีผลกระทบด้านวัฒนธรรมต่อชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวเลย ด้านผลกระทบทางสังคมนั้นประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้ตกอยู่กับคนในพื้นที่เท่าที่ควร แต่เป็นคนจากนอกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ได้รับประโยชน์มากกว่า ส่วนประเทศไทยพบว่า ยังมีการดำเนินชีวิตกันตามปกติ อาชีพหลักอย่างเกษตรกรรมยังคงดำเนินต่อไป ส่วนรายได้เสริมจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้มีอย่างต่อเนื่อง ส่วนผลกระทบทางเศรษฐกิจนั้นประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การท่องเที่ยวชุมชนได้ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองดีขึ้น แต่ทั้งนี้ ยังขาดการวางแผนและการบริหารจัดการที่ดี ชาวบ้านบางคนละทิ้งอาชีพในภาคการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลัก มาสู่การประกอบธุรกิจในภาคการท่องเที่ยว แต่ไม่มีความเชี่ยวชาญมากพอก็ทำให้ขาดทุนและรายได้ไม่เท่าเดิม ส่วนประเทศไทยนั้น กลับพบว่า ผลตอบแทนจากนักท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังมีน้อยมาก เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวยังมีไม่มาก

และไม่ต่อเนื่อง และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นั้น มีปัญหาการจัดการกับสิ่งปฏิกูลที่เพิ่มมากขึ้นยังไม่ดีพอ ปริมาณขยะของชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมกันแล้วเป็นจำนวนมาก และปัญหาน้ำเน่าเสียตามแหล่งน้ำธรรมชาติ แต่ในบางพื้นที่ไม่ได้รับผลกระทบ เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวยังมีไม่มากนัก แต่ละหมู่บ้านเองก็มีการรณรงค์ให้รักษา สิ่งแวดล้อมเป็นประจำ มีการสร้างห้องน้ำที่ได้มาตรฐานตามแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ส่วน ประเทศไทยนั้น ภายในชุมชนส่วนใหญ่มีระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมได้ดี มีการจัดเก็บและคัด แยกประเภทของขยะ แต่ในบางพื้นที่พบว่า มลพิษทางเสียงและมลพิษทางอากาศมีเพิ่มขึ้น อันเป็นผล พวงมาจากการขยายตัวของการค้าชายแดน จำนวนรถบรรทุกสินค้าเพิ่มมากขึ้น ผังการจราจรไม่มี ประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดการขยะยังไม่ดีพอ

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์การวางตำแหน่ง, ศักยภาพและการจัดการการท่องเที่ยว, ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน, การมีส่วนร่วมของประชาชน, พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ และผลกระทบการท่องเที่ยว

ABSTRACT

The aims of this research were firstly to assess the potential of sustainable community tourism management for achieving ASEAN Economic Community in Thailand and Laos PDR. Secondly, the research was carried out for studying the image positioning and the strategic management of community tourism in Thailand and Laos PDR in preparation for AEC. Thirdly, the study was conducted to find out the strategies that would be effectively employed over consuming behaviors on local touristic products among tourist from ASEAN members, and fourthly it was to develop the management information system for community tourism impact assessments decision support system in favor of appraising certain impacts of community tourism, and obtaining database concerning the sociocultural, environmental, and tourist attraction aspects at the advent of AEC. According to the research methodology, several approaches were applied as tools in this research on the potential and sustainable community tourism management for achieving AEC in Thailand and Laos PDR. The approaches included documentary research, survey research, seminar and workshop, and participatory action research.

1. According to the research on image and strategies of community tourism management of Thailand and Laos PDR. for achieving AEC, it was found that the connecting areas among the 4 provinces in the northern Laos could provide convenient links to bordering provinces in the northern Thailand (if infrastructure were sufficiently developed) via land route R3A and R2W, including travel route over Mekong delta.

2. Concerning the strategic management of sustainable community tourism of Oudomxaya and Luangnamtha provinces for achieving AEC, the research found that Oudomxaya should take its target areas as a top priority since they still lacked necessary infrastructure support. Moreover, it should promote local souvenirs to reflect the presence of the community. Those souvenirs could optionally be imported from other villages. Furthermore, the villagers should get trained on tourism by academics of this field. Top staff and their fellowship should take an internship abroad as part of personnel development and enhancing understanding

about tourism to pave the way for becoming sustainable village initiatives. For Luangnamtha's potential enhancement, it should improve its village entry which is especially inconvenient in rainy season. Souvenir shops should be more improved as they were unattractive to tourists, and the villagers themselves should be interested more in selling souvenirs. There should be more souvenir vending stations in the village to get more chances of earning direct income from tourists travelling over Nam Ha National Bio Diversity Conservation Area. As part of building motives, the training sessions on tourism development should be budgeted in order to have more well-trained personnel in the community

3. Concerning the strategies on the consuming behaviors on local touristic products for Thailand and Laos PDR. for achieving AEC, and according to the findings on the satisfactions of tourists on other touristic products and those classified by personal factors, it was found that most of the tourists in Thailand and Laos PDR. had medium to high satisfactions. Despite the mentioned satisfactions, some touristic products should be improved, in particular those gaining low satisfactions, such as facilities, tour companies, and souvenirs.

4. Regarding the management information system for community tourism impact assessments decision support system for Laos PDR and Thailand for achieving ASEAN Economic Community, it was revealed that the cultural impacts on Laos PDR could be seen from the changes towards western culture in some areas. However, most of them still maintained their authenticity. For Thailand, there were no cultural impacts from tourism found in the study. Concerning the social impacts, the benefits of tourism did not fall on the locals well enough but on the other hand did for the outsiders, such as traders and tour entrepreneurs. For Thailand, it was found that people still lived their lives as always. The agricultural work kept continuing. However, the extra income from local tour businesses was inconsistent. For the aspect of economic impacts in Laos PDR, tourism did improve people's lives. Nevertheless, Laos PDR. lacked planning and good management. Some locals abandoned their original agricultural work to do businesses in tourism industry but it turned out to be loss in profits as they had no expertise in the business. For Thailand, gains from tourists compared to those from agriculture were considered

low as the influx of tourists was not massive, and inconsistent. Concerning the environmental impacts, Laos PDR still faced problems about the quality of waste disposal system as seen from the high amount of garbage left by locals and tourists. The problems included natural water sources getting spoiled. However, some areas were not affected as the number of tourists was low. Each village, in fact, launched its own campaigns to preserve the environment from time to time. There were toilets built with standard in the natural tourist attractions. For Thailand, most community had good environmental management as seen from the waste collection and segregation. The noise and air pollution had been found increasing in certain areas as a result of the border contact expansion, the increase of lorries, poor traffic system, and inefficient waste disposal.

Keywords: Image Positioning, Potential of Tourism Management, ASEAN Economic Community, Public Participatory Action, Tourist Behavior, Management Information System for Decision Support and Tourism Impact

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(3)
บทสรุปผู้บริหาร	(4)
บทคัดย่อ	(16)
ABSTRACT	(19)
สารบัญ	(22)
สารบัญตาราง	(23)
สารบัญภาพ	(24)
บทที่ 1 บทนำรวม	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	4
นิยามศัพท์แผนการวิจัย	4
บทที่ 2 ข้อค้นพบการวิจัย	7
รายละเอียดระหว่างความเชื่อมโยงของโครงการวิจัยย่อย	7
บทที่ 3 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	28
สรุปผลการวิจัย	28
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	46
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	48
หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	52

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงผลการเปรียบเทียบสัณฐานติของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด 10 อันดับแรกของ นักท่องเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย	20

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	6
2	แสดงแผนที่ความเชื่อมโยงในการเดินทางท่องเที่ยวพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	27

บทที่ 1

บทนำรวม

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

องค์การท่องเที่ยวโลกหรือ World Tourism Organization เสนอข้อมูลที่น่าสนใจปี 2554 นักท่องเที่ยวเดินทางกระจายไปทั่วโลก 980 ล้านคนในจำนวนนี้เข้าไปเที่ยวในแถบเอเชียแปซิฟิก 217.1 ล้านคน และเข้ามาในแถบอาเซียน 77.1 ล้านคน ประเด็นสนใจอยู่ที่ว่า นักท่องเที่ยวในจำนวนนี้เดินทางเข้ามาประเทศไทย 19,230,430 คน มีรายได้ 776,217 ล้านบาท องค์การท่องเที่ยวโลกพยากรณ์ว่า ในอีก 8 ปีข้างหน้าคือปี พ.ศ.2563 หรือ ค.ศ.2020 คนทั้งโลกจะพากันเดินทางท่องเที่ยวแบบก้าวกระโดดถึง 1.6 พันล้านคน โดยไปกระจุกตัวกันอยู่ที่เอเชียแปซิฟิกราวๆ 400 ล้านคน แบ่งมาให้อาเซียน 160 – 200 ล้านคน ดังนั้น นักท่องเที่ยวจะเพิ่มสูงขึ้นกว่าปี ค.ศ. 2015 หรือ พ.ศ.2558 ที่อาเซียนได้ประกาศจะจับมือเป็นหนึ่งเดียวกัน เพราะว่าปี 2558 ประเมินกันว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้าสู่กลุ่มประเทศอาเซียน 120 ล้านคน เน้นอนการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนจะสำเร็จ เหนือเช่นสหภาพยุโรปในยุคเริ่มต้น ที่ไม่ใช่ระลอกแรกเท่านั้นเหมือนในยุคนี้ และหากเป็นเช่นนั้นจริงๆ อาเซียนก็จะได้ชื่อว่าเป็นยักษ์ตัวใหญ่ขึ้นมาอีกตัวหนึ่งของโลก ด้วยประเทศอาเซียนมีประชากรรวมกว่า 600 ล้านคน จัดอยู่ 1 ใน 10 ของประชากรโลกทีเดียว จึงทำให้ประเทศไทยกลายเป็นฐานของการค้าขายกับตลาดอื่นๆ นอกภูมิภาคขึ้นมาทันที เพราะเมืองไทยมีข้อได้เปรียบในด้านมาตรฐานบริการที่คุ้มค่าเงิน หมายถึงว่าอัตราค่าบริการต่ำกว่าใครโดยส่วนใหญ่ในประเทศละแวกเดียวกัน หน้าที่ยังพอมีภาพลักษณ์ที่ดีหลงเหลือให้ชาวโลกได้ชื่นชมอยู่บ้าง

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ยอมรับว่า หากอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ธุรกิจการค้าของประชาคมอาเซียนโดยรวมตรงนี้จะเป็จุดสนใจของนักลงทุนต่างชาติที่จะพากันเดินทางเข้ามาแข่งขันในด้านการลงทุน อาจส่งผลต่อผู้ประกอบการท้องถิ่นที่ขาดทักษะ ประสบการณ์ และที่ต้องระวังเป็นอย่างยิ่งก็คือ การแย่งกันใช้ทรัพยากร อีกทั้งระบบสาธารณสุขปโภคที่เรามีอยู่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งหามาตรการรับมือกับปรากฏการณ์นี้ในอีกสามปีข้างหน้า จึงจำเป็นต้องรีบสร้างภูมิคุ้มกัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการซึ่งกว่า 70% เป็นผู้ประกอบการรายย่อยที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรง แต่ขณะเดียวกันเราต้องเร่งแย่งชิงความได้เปรียบเสียก่อน ด้วยการชูจุดแข็งเรื่องธรรมชาติที่สวยงาม คนไทยใจดี มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีประวัติศาสตร์น่าสนใจ รวมทั้งอาหารไทยที่ชาวโลกกำลังนิยมชมชอบ ดังนั้นเมืองไทยจึงต้องเตรียมเสนอขายการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมมากกว่าอย่างอื่น เพราะนักท่องเที่ยวทั่วโลกกำลังสนใจในเรื่องนี้ ย้อนไปในอดีตตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา ททท. ได้จับมือกับกลุ่มสมาชิกอาเซียน เพื่อดำเนินงานด้านการตลาด และสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่าง

ต่อเนื่อง อาทิ การนำเสนอขายอาเซียนในงานส่งเสริมการขายระดับโลกที่เบอร์ลิน และลอนดอนเป็นประจำทุกปี ด้วยเหตุนี้ หัวใจสำคัญคือการให้ความรู้ด้านการตลาดสมัยใหม่กับผู้ประกอบการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการทำตลาดเชิงรุกแทนการรับ โดยใช้นวัตกรรมทางการตลาดผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศกับพันธมิตรและบริบทที่ต้องเน้น คือการคงบทบาทความเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยว (<http://www.thai-aec.com/356#ixzz244rGB7kZ>)

ดังนั้น การเตรียมทำแผนกลยุทธ์และการค้นหาภาพลักษณ์ (Image positioning) รวมทั้งการเตรียมความพร้อมท่องเที่ยวไทย ก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นเรื่องที่ไม่ไกลตัวและจำเป็นต้องใช้งานวิจัยเข้าศึกษาหาข้อมูลในการวางแผน อย่างไรก็ตามโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) เป็นความร่วมมือของ 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB: Asian Development Bank) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก กลุ่มประเทศ GMS มีพื้นที่รวมกันประมาณ 2 ล้าน 3 แสน ตารางกิโลเมตร หรือประมาณพื้นที่ของยุโรปตะวันตก มีประชากรรวมกันประมาณ 250 ล้านคน และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โครงการ GMS นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุนอุตสาหกรรม การเกษตร และบริการ สนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือทางเทคโนโลยี และการศึกษาระหว่างกัน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งเสริมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถ รวมทั้งโอกาสทางเศรษฐกิจในเวทีการค้าโลก

กล่าวเฉพาะการท่องเที่ยว โครงการ GMS มีสาขาความร่วมมือ 9 สาขา ได้แก่ คมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม พลังงาน การค้า การลงทุนเกษตร สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่วน ทางด้านสาขาสาขาการท่องเที่ยวนั้น มีการดำเนินแผนการตลาด “Six Countries One Destination” ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันและสนับสนุนภาคเอกชนเปิดธุรกิจท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่าง 6 ประเทศในรูป Package Tour ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศ GMS ในการดำเนินงานศูนย์ประสานงานด้านการท่องเที่ยวของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และไทยมีบทบาทหลักในการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและดำเนินแผนการตลาด พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ดึงดูดนักลงทุนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคนี้ ตลอดจนผลักดันความร่วมมือ GMS VISA ซึ่งไทยได้ผลักดันให้มีการดำเนินงานระหว่างไทย กัมพูชาเป็นโครงการนำร่องภายใต้กรอบ ACMECS (<http://www.oknation.net/blog/print.php7icU117994>)

ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย เป็นกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สูง ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายในด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถสร้างความประทับใจในเรื่องของธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนา ที่แสดงถึงอารยธรรม อันติงามของชาติ และความหลากหลายของท้องถิ่นต่างๆ รวมถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และยังสามารถรักษาภาพลักษณ์ และชื่อเสียงของชาวลาวในปัจจุบันแหล่ง ท่องเที่ยวต่างๆ กลายเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ยังเป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนาในธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนภายในประเทศอีกด้วย เมื่อมีการเปรียบเทียบรายได้ของประเทศเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวของประเทศลาวถูกจัดเป็นอันดับ 2 รองจากการส่งออกธุรกิจ จนนำรายได้เข้าสู่ภูมิประเทศ (กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554) จากสถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ซึ่งจำแนกตามถิ่นที่อยู่ในช่วงปี 2554 พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งคนลาวที่มีการนำเอานักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยว เป็นจำนวน 2,723,564 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2553 ถึงร้อยละ 8 โดยมีนักท่องเที่ยวจากชายแดนต่างๆที่เดิน ทางเข้ามาเที่ยวใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) โดยสังเกตได้จากสถิติการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศลาว อย่างไรก็ตามปัญหาที่ท้าทายภายใต้กรอบการดำเนินงานพัฒนาท่องเที่ยวที่ยั่งยืน(Sustainable Tourism Development) และโครงการ GMS พบว่า โลกตะวันออกภายใต้กลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทิศทางใหม่ เริ่มมีความเคลื่อนไหว (Movement) ที่ต่อเนื่องมากขึ้นเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้จากการประชุมสัมมนา ระดับประเทศ ระหว่างประเทศ และระดับภูมิภาค (ดูเหมือนว่าต่างประเทศเคลื่อนไหวและจัดการเรื่องดังกล่าวค่อนข้างเร็วกว่าประเทศไทย) เพื่อกำหนดและสร้างวิสัยทัศน์ - วิธีการ - กระบวนการ - และปฏิบัติการในพื้นที่ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น Responsible Tourism (การท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อ) Pro-poor Tourism (การท่องเที่ยวเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน) Ecotourism (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) Fair Trade Tourism (การท่องเที่ยวที่เป็นธรรมระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าบ้าน) Green Tourism (โรงแรมที่มีนโยบายการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในที่พักและมุมพักผ่อน) รวมทั้ง Community Tourism ที่เรียกว่า การท่องเที่ยวชุมชน หรือการท่องเที่ยวที่มีชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานในการบริหารจัดการทั้ง 3 มิติของการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ขอบเขตและบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวในศตวรรษใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่ม Greater Mekong Subregion นั้น กำลังครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนทุกมิติของการท่องเที่ยวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดกำลังมุ่งสู่ความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวนั่นเอง

ดังนั้น แผนงานวิจัยนี้จึงมีคำถามวิจัยที่สำคัญว่า ประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชน (Image Positioning of Community Tourism) และมีศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างไร นอกจากนี้พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชุมชนในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นอย่างไร รวมทั้งการท่องเที่ยว ทั้ง 2 ประเทศมีศักยภาพในการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืน ได้อย่างไร?

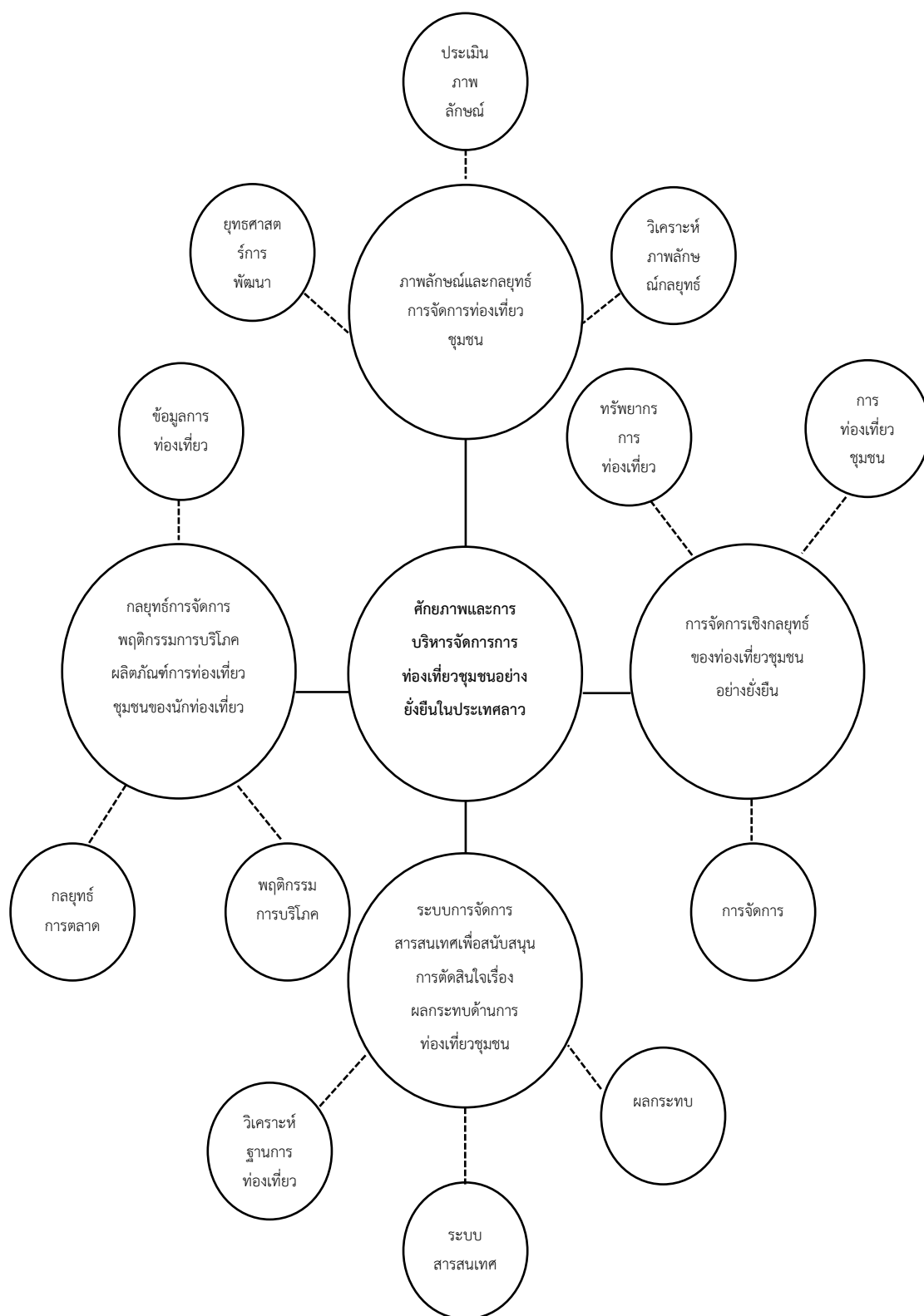
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตำแหน่งและการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งศึกษากลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
3. เพื่อสังเคราะห์การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบฐานข้อมูลทางด้านแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3 นิยามศัพท์แผนการวิจัย

1. ศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน หมายถึง การศึกษาศักยภาพและการบริหารจัดการทางการท่องเที่ยวในชุมชนของ 4 แขวงภาคเหนือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ แขวงหลวงพระบาง แขวงอุดมไซ แขวงหลวงน้ำทา และแขวงบ่อแก้ว โดยมุ่งเน้นที่การจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การแข่งขัน การพัฒนา รวมถึงการสร้างพื้นที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนระหว่างประเทศไทยใน 4 พื้นที่ คือ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา และจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์การ (Hub) ในการเดินทางทั้งทางบกบนเส้นทาง R 3 A และ R 2 W ทางน้ำในเส้นทางแม่น้ำโขง และทางอากาศในเส้นทางการบินระหว่างจังหวัดเชียงใหม่สู่แขวงหลวงพระบาง

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC หมายถึง การรวมกลุ่มความร่วมมือของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน ASEAN 10 ประเทศ โดยเป็นความร่วมมือในมิติด้านการเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของประชาชนในภูมิภาคในระดับนโยบาย ทั้งนี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในงานวิจัยนี้ มุ่งแสวงหาความร่วมมือในระดับชุมชนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มโอกาสทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในพื้นที่ที่สามารถเดินทางเข้าถึงกันได้สะดวก

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

ข้อค้นพบการวิจัย

รายละเอียดระหว่างความเชื่อมโยงของโครงการวิจัยย่อย

จากยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (2012 - 2020) ทางรัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น จาก 670,000 คน ในปี 2000 มาเป็นเกินกว่า 1 ล้านคนในปี 2005 และในปี 2010 มีนักท่องเที่ยวมากถึง 2.5 ล้านคน ด้วยจำนวนระยะเวลาท่องเที่ยว 7 วัน ภาคการท่องเที่ยวสร้างรายได้เป็นอันดับสองของประเทศรองจากภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ หรือประมาณ 7.5% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ นอกจากนี้ ทางการสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คาดการณ์ว่าภายในปี 2015 และ 2020 จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นเป็น 3.7 ล้านคน และ 4.3 ล้านคน ตามลำดับ และสร้างรายได้ 550 - 760 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี ทั้งนี้ นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยถือว่าภาคการท่องเที่ยวจัดเป็น 1 ใน 11 องค์ประกอบสำคัญต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ รัฐบาลได้ประกาศยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม หรือเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงการลงทุนในโครงสร้างสาธารณูปโภคที่จำเป็น เช่น ถนนทางหลวงเชื่อมเหนือ - กลาง - ใต้ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนลาวในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับการท่องเที่ยวชุมชน การสร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวใหม่ๆ ในหลายพื้นที่ของประเทศ เพื่อดึงดูดการน้กลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แหล่งที่พัก แหล่งบันเทิง คาสิโน สนามกอล์ฟ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยว บนฐานของการส่งเสริมและการพัฒนากการท่องเที่ยวในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กอปรกับประสบการณ์ในอดีตของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ SWOT Analysis ไว้ดังต่อไปนี้

จุดแข็งการพัฒนากการท่องเที่ยวของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เต็มไปด้วยแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความ ในหลายๆ พื้นที่ของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีป่าไม้มากถึง 41% ของพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวน 20 แห่ง มีป่าไม้สัก มีแม่น้ำหลายสาย ถ้าหลายแห่ง ด้วยแหล่งธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงถูกเรียกขานว่า “Jewel of the Mekong”

2. ในด้านวัฒนธรรมนั้น ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีชนเผ่าต่างๆ จำนวนมากที่อยู่อาศัยร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งแต่ละชนเผ่าสามารถธำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ไม่ว่าจะเป็น ภาษา การแต่งกาย คนลาวได้ชื่อว่ามีมนุษยสัมพันธ์ดี และเป็นมิตรกับผู้มาเยือน ซึ่งหนึ่งในเสน่ห์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ก็คือ เทศกาลตามปฏิทินจันทรคติซึ่งมีตลอดปี นอกจากนี้ ชาวลาวยังมีความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งได้กลายมาเป็นมรดกโลกอย่าง เมืองหลวงพระบาง และปราสาทวัดภู หรือ สถานที่ท่องเที่ยวที่ชาวลาวยุคภูมิใจอย่าง หุ่นไหหิน พระธาตุหลวง พระธาตุศรีโคดตะบอง พระธาตุอิงฮัง ฯลฯ

3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียง เช่น ถ้ำเวียงไซ จังหวัดหัวพัน เส้นทางประวัติศาสตร์ของโฮจิมินห์ เป็นต้น

4. บรรยากาศทางการเมืองที่มีเสถียรภาพ ซึ่งส่งผลดีต่อการท่องเที่ยว

5. แม้ว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล แต่ประเทศเต็มไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวอันเอกอุ ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ซึ่ง ณ ปัจจุบันประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่จำนวน 5 แห่งที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยว คือ นครหลวงเวียงจันทน์ หลวงพระบาง เชียงขวาง สะหวันนะเขต และจำปาสัก

จุดอ่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. ข้อจำกัดด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมทางบกทั้งเส้นทางในประเทศและเส้นทางเชื่อมโยงภายในภูมิภาค หรือเส้นทางการเดินทางโดยเครื่องบิน แม้ว่าจะมีเส้นทางการบินที่หลากหลาย แต่ก็มีปัญหาในการประกอบการระหว่างฤดูกาลท่องเที่ยวกับนอกฤดูกาลท่องเที่ยว

2. ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในระดับโลก ขาดงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การเข้าร่วมงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ

3. เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วนั้น ศักยภาพด้านการบริการท่องเที่ยวของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังต่ำ

4. สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านยังไม่ดีเท่าที่ควร

5. ธุรกิจบริการท่องเที่ยวภายในประเทศยังคงไม่เข้มแข็ง ขาดทุน ขาดประสบการณ์ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาคการท่องเที่ยวอย่างมาก

6. ความไม่สมดุลระหว่างการเติบโตของการท่องเที่ยวและบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีความชำนาญ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับสูง

7. นโยบายและกฎระเบียบของกระบวนการเข้าเมืองยังไม่แน่นอน ซึ่งเป็นประเด็นระหว่างอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวและความมั่นคงของประเทศ

8. ช่องว่างที่ชัดเจนระหว่างจังหวัดที่การเติบโตทางการท่องเที่ยวมีสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ

9. การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพในการจัดการธุรกิจบริการท่องเที่ยว

10. ผลกระทบเชิงลบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์

11. การประสานงานระหว่างผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการวางแผนการท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพ

โอกาสการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. ที่ตั้งอยู่ใจกลางของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และเป็นจุดเชื่อมโยงการเดินทางกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ ตะวันออก - ตะวันตก

2. ตามการคาดการณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลกที่ว่า ภายในปี 2020 จีนและอินเดียจะเป็นประเทศที่มีการเติบโตด้านการท่องเที่ยวสูงที่สุดในโลกตามลำดับนั้น ซึ่งทั้งสองประเทศจะเป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่สำคัญสำหรับประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. การบูรณาการนโยบายเศรษฐกิจแห่งชาติสำหรับการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนจะช่วยสนับสนุนการเติบโตของภาคการท่องเที่ยวของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4. การเพิ่มโอกาสและการสร้างบรรยากาศเพื่อดึงดูดการลงทุนจากนักลงทุนภายในประเทศและต่างชาติผ่านนโยบายส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะช่วยพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยว ซึ่งผลดีต่อการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว

5. ด้วยข้อจำกัดในมาตรฐานของสาธารณูปโภคด้านการท่องเที่ยว ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรต้องประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างการเชื่อมโยงจุดหมายปลายทางและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวร่วมกัน

อุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. ปัญหาการเมืองที่ไม่แน่นอนของประเทศเพื่อนบ้าน (ไทย?) ภัยคุกคามจากการก่อการร้าย การแพร่ระบาดของโรคภัยไข้เจ็บ

2. ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา

3. ปัญหายาเสพติด การค้าประเวณี ความวุ่นวายทางการเมืองซึ่งทำลายภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวในภูมิภาค

4. การท่องเที่ยวในภูมิภาคมีการแข่งขันกันสูง ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีความพร้อมน้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ขาดประสบการณ์ ทักษะ เทคโนโลยี ในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ

5. แม้ว่าจะมีที่ตั้งอยู่ในใจกลางของภูมิภาค แต่ลาวไม่ได้ประโยชน์มากเท่าที่ควรจากการมีพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องสาธารณูปโภคและการบริการซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวพำนักอยู่เป็นระยะเวลาอันสั้น หรือไม่ก็เพื่อการแวะผ่านก่อนไปยังประเทศอื่น

โอกาสการที่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีดังนี้

1. ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พยายามบรรลุเป้าหมายนักท่องเที่ยวจำนวน 4 ล้านคน พำนักอยู่อย่างน้อย 10 วัน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 760 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ภายในปี 2020 จะต้องมียุทธศาสตร์ท่องเที่ยวเมืองละ 1 แห่ง (one-district one-tourism product) รวมถึงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

2. มีความพยายามเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 25 แห่งภายในปี 2020 รวมถึงการสำรวจและพัฒนาโซนนิ่งแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 40 แห่ง และปรับปรุงคุณภาพและการบริการแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 10 แห่ง

3. ภายในปี 2020 การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวต้องแล้วเสร็จสมบูรณ์จำนวน 200 แห่ง รวมถึงจัดการปักปันเขตแดนในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จำนวน 30 แห่ง การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและตามด่านพรมแดนระหว่างประเทศหลักๆ

4. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพิ่มมากขึ้นกว่า 100 แห่ง ภายในปี 2020

5. ภายในปี 2020 สร้างบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างน้อย 3,000 ตำแหน่ง

6. การจัดตั้งสถาบันการท่องเที่ยวภายในปี 2015 เพื่อสร้างมาตรฐานการฝึกอบรมการท่องเที่ยวทั้งระยะสั้นและระยะยาว

7. ภายในปี 2020 พัฒนาระเบียบ กติกา มาตรฐานสำหรับการจัดการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของอาเซียน

8. การประกาศใช้กฎหมายการท่องเที่ยวให้มีผลบังคับใช้โดยทั่วไป

9. การจัดมาตรฐานและประเภทของธุรกิจการท่องเที่ยวในระดับชาติ

10. ภายในปี 2020 พัฒนาระบบเว็บไซต์การท่องเที่ยวลาวให้ได้ประสิทธิภาพ และเพิ่มจำนวนตัวแทนด้านการท่องเที่ยวในอย่างน้อย 10 ประเทศ

11. การเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ASEAN Tourism 2013 และการจัดแคมเปญ Visit Lao ปี 2017

12. จัดหาและติดตั้งตู้คือสัทซสกรีนตามศูนย์บริการการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด และตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

13. จัดหาเครื่องมือเครื่องมือเอกสารต่างๆ ที่ได้คุณภาพ เช่น แผนที่ โบร์ชัวร์ ไกด์บุ๊ก โปสเตอร์ ซีดี ดีวีดี สปอตโฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยว ฯลฯ เพื่อนำเสนอในสื่อระดับชาติและนานาชาติ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในด้านการวิเคราะห์ความได้เปรียบและการตั้งรับ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย รวมถึงข้อมูลในการพิจารณาศึกษาศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อย่างไรก็ตาม การศึกษาศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยว หรือพัฒนาโครงข่ายการเดินทางท่องเที่ยวรวมถึงสถานที่ท่องเที่ยว โดยเส้นทางท่องเที่ยวที่ทำการศึกษาศักยภาพนั้น ต้องสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาชาวบ้าน การร่วมมือร่วมใจกันรักษาไว้ซึ่งประเพณีอันดีงาม รวมถึงการรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

ในขั้นตอนแรกของการศึกษานั้น ภาพลักษณ์และกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวชุมชน ในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมุ่งเน้นการให้ความสำคัญระหว่างประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการวางตำแหน่งของการท่องเที่ยวชุมชน (Community Tourism) และมีศักยภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างไร รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 2 ประเทศมีศักยภาพในการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืนได้อย่างไร

โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อประเมินภาพลักษณ์และตำแหน่งการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์และกลยุทธ์การท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3. เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการรองรับการขยายตัวการท่องเที่ยวของอาเซียนในปี 2015

อีกทั้งยังเป็นการลงพื้นที่ชุมชนบางแห่งที่ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 4 แห่ง และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 4 แขวง ได้แก่ แขวงบ่อแก้ว แขวงหลวงน้ำทา แขวงอุดมไซ และแขวงหลวงพระบาง โดยมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม Cluster random sampling ภายในเมืองของแต่ละแขวง อีก แขวงละ 2 เมืองโดยเห็นได้ว่าภายในแต่ละเมืองมีความแตกต่างกัน และได้รับนโยบายจากรัฐบาลในการวางแผนพัฒนาให้ทุกกลุ่ม ทุกหน่วยงานมีแนวทางการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเดียวกัน ด้วยเหตุผลที่มีความคล้ายคลึงกันของกลุ่มบุคคลในแต่ละหมู่บ้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของประชากรในแต่ละเมืองที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาเพียง 8 เมืองโดยเป็นตัวแทนให้ประชากรแขวงทั้งหมด ผู้วิจัยได้มีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเมืองตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับงบประมาณและระยะเวลาในการจัดทำโครงการวิจัย ซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

โดยผลการ Preliminary Survey เบื้องต้นพบว่า แขวงหลวงพระบาง หรือ เมืองหลวงพระบาง มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบที่มีภูเขาผุดขึ้นใจกลางเมือง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเป็นที่รู้จักในระดับโลก เนื่องจากมีธรรมชาติที่สมบูรณ์และมีบรรยากาศที่สวยงามโดยเฉพาะบรรยากาศริมแม่น้ำสายสำคัญ 2 สาย คือ แม่น้ำโขง และแม่น้ำคาน นอกจากนี้เมืองหลวงพระบางยังได้การจดทะเบียนเป็นมรดกโลกที่ครอบคลุมทั้งเมือง ด้วยลักษณะสำคัญของเมืองหลวงพระบางคือเป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางทางการค้าภายใต้เมืองแห่งพุทธศาสนา และสามารถสื่อสารให้เป็นที่รู้จักได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการตักบาตรพระทุกเช้าที่มีพระสงฆ์บิณฑบาตเป็นจำนวนมาก เป็นเสน่ห์ที่ทำให้หลวงพระบางเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวไปทั่วโลก โดยมีงานวิจัยของ UNESCO ในปีพ.ศ. 2547 อีกทั้ง อัตรานักท่องเที่ยวเป็นอันดับสองรองจากนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งในขณะที่สำรวจข้อมูลในครั้งนี้เจ้าแขวงหลวงพระบางได้กล่าวถึงจำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยือนหลวงพระบางกว่า 1,000,000 คน ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย

ด้านข้อมูลแขวงอุดมไซจากการสำรวจเบื้องต้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน พบว่า สำนักงานท่องเที่ยวแขวงอุดมไซได้กำหนดตำแหน่งทางการท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซให้เป็น “The Heart of Northern Laos” มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ การชมทะเลหมอก น้ำตก แหล่งธรรมชาติ รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ขมุ อาข่า และลื้อ เป็นต้น ทั้งนี้จากการลงพื้นที่ชุมชนบ้านญ้อ พบว่าเป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ ที่ให้ความร่วมมือกับการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างดี และได้เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สร้างความประทับใจเป็นอย่างมาก มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ส่วนใหญ่อยู่บนฐาน

ทรัพยากรด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ การทอผ้า ย้อมสีธรรมชาติ และมีศูนย์จำหน่ายสินค้าในชุมชน รวมไปถึงศูนย์เครื่องปั้นดินเผา การแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ เป็นต้น

ส่วนแขวงหลวงน้ำท้านั้น เป็นเมืองที่มีด้านสากลติดต่อกับประเทศจีน คือด้านสากลบ่อเต็นที่ติดกับด้านสากลโหมหนหรือบ่อหนของจีน ด้านแห่งนี้มีศักยภาพสำคัญทั้งด้านการเดินทางและการขนส่งสินค้าโดยใช้ถนน R3A ซึ่งเป็นถนนที่มีความสำคัญที่จะเชื่อมโยงการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่ม อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) สำหรับสภาพที่ตั้งศักยภาพและตำแหน่งทางการท่องเที่ยวของแขวงน้ำทาที่พบจากการสำรวจและการค้นคว้าเอกสารสรุปได้ว่า แขวงหลวงน้ำทามีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตภูเขาถึงร้อยละ 55 สภาพภูมิประเทศเป็นป่าและภูเขาที่อุดมสมบูรณ์มีป่าสงวนที่สำคัญคือ อุทยานแห่งชาติน้ำห่า ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการเดินป่าที่สำคัญ เนื่องจากเป็นป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก สำหรับตำแหน่งทางการท่องเที่ยวของแขวงหลวงพระบางนั้นพบว่าแขวงหลวงน้ำทากำลังได้รับความสนใจในการเข้ามาลงทุนทำการค้าและการท่องเที่ยวจากนายทุนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักลงทุนจากประเทศจีนที่เข้ามาเพื่อขอสัมปทานดำเนินการด้านการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามจากการที่ถนนสาย R3A ผ่านแขวงหลวงน้ำทายังแขวงบ่อแก้ว

และจากการสำรวจเบื้องต้นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแขวงบ่อแก้ว พบว่า เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างพรมแดนไทย – ลาว มีนักท่องเที่ยวเดินทางมายังพื้นที่แขวงบ่อแก้วเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งที่เข้ามาท่องเที่ยวในแขวงบ่อแก้วและเข้ามาเพื่อเดินทางต่อไปยังพื้นที่อื่น ๆ ใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจากการลงพื้นที่เบื้องต้นในชุมชนที่อยู่ระหว่างการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนน้ำจ้าง และชุมชนดอนใจ แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวและมีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งดึงดูดใจ โดยพบกลุ่มชาติพันธุ์แลนแต่นในชุมชนน้ำจ้าง ที่ใช้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนมาจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยพบการทอผ้าย้อมสีธรรมชาติและจัดทำเป็นของฝาก/ของที่ระลึกจำหน่ายในศูนย์จำหน่ายสินค้าในชุมชน เกษตรกรรมวิถีชาติพันธุ์ บ้านเรือนแบบดั้งเดิมที่อยู่ระหว่างการพัฒนาให้เป็น Home stay เป็นต้น ในขณะที่ชุมชนบ้านดอนใจ เป็นชุมชนที่มีตลาดจำหน่ายสินค้าขนาดใหญ่ มีศักยภาพการเป็นจุดแวะพักทางการท่องเที่ยวระหว่างทางจากแขวงบ่อแก้วไปยังแขวงหลวงน้ำทา รวมทั้งพบกิจกรรมการทอผ้าย้อมสีธรรมชาติแบบดั้งเดิมแบบครบวงจร (การปลูกฝ้าย การปั่นฝ้าย ย้อมสีธรรมชาติ ทอ และมีศูนย์จำหน่ายอยู่ในชุมชน) รวมทั้งพบสถาปัตยกรรมบ้านเรือนที่สวยงามตามแบบกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ ซึ่งสามารถพัฒนาเป็น Home stay อีกด้วย

ด้านการศึกษาพื้นที่เชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวขึ้น ได้ทำการศึกษาพื้นที่ที่สามารถพัฒนาศักยภาพเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทยที่มีจุดเชื่อมโยงทางชายแดนติดต่อกับประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใน 4 พื้นที่ ดังนี้

ชุมชนบ้านท่าชันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีจุดเด่นในการเรียนรู้กลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชนพร้อมทั้งให้บริการบริการอาหารแบบจัดเลี้ยงขันโตกและที่พักแบบโฮมสเตย์เป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ภายหลังได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น ที่สำคัญคือการนำเที่ยวประวัติศาสตร์เมืองโบราณสุวรรณโคฒ์และข้ามฝั่งด่านพรมแดนวัฒนธรรมไทย – ลาว มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวในรูปแบบข้ามฝั่งไปยังประเทศลาวมากขึ้นเรื่อยๆ ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าชันทองจึงมีศักยภาพเป็นการท่องเที่ยวเชื่อมโยง

ชุมชนบ้านฮวก ตำบลบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นเมืองชายแดนมีอาณาเขตติดกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีจุดผ่อนปรนก๊วก หรือที่เรียกว่าด่านชายแดนบ้านฮวก เป็นเสมือนประตูที่เปิดออกและเชื่อมโยงไปยังแขวงไชยะบุรี ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้นด่านชายแดนบ้านฮวกจึงนับได้ว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดพะเยา และแขวงไชยะบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งในด้านการติดต่อค้าขาย การท่องเที่ยว และมีศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่เส้นทางคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงไปยังประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ด้วยการเดินทางจากเมืองไชยะบุรี เมืองอุตมไซ เมืองหลวงพะบาง รวมระยะทางไม่เกิน 200 กิโลเมตร และสามารถเชื่อมต่อไปยังเมืองเชียงรุ่ง (สิบสองปันนา) คุณหมิง ประเทศจีน รวมไปถึงจนถึง เวียดนาม และฮานอยได้ ประเทศเวียดนามได้อีกด้วย

ตลาดการค้าชายแดนภูตู ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลในเบื้องต้นพบว่า ตำบลม่วงเจ็ดต้น (รวมถึงพื้นที่อำเภอบ้านโคก) อยู่ห่างจากจังหวัดอุดรธานี 160 กิโลเมตร (ยังขาดข้อมูลพื้นฐาน) เป็นแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตรหลายชนิด โดยเฉพาะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวมถึงผลไม้หลายชนิด เช่น มะขามหวานที่ย้ายแหล่งผลิตจากจังหวัดเพชรบูรณ์มายังพื้นที่ตำบลม่วงเจ็ดต้นและพื้นที่ใกล้เคียง การเติบโตทางการเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์นั้นได้ส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องที่เห็นได้ชัดเจนคือการลงทุนของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อสร้างร้านอาหารและที่พักเพื่อรองรับกลุ่มพ่อค้าที่เข้ามาซื้อผลผลิตกลุ่มผู้ขายสารเคมีและเมล็ดพันธุ์ โดยพบว่าในตำบลม่วงเจ็ดต้น(และตำบลใกล้เคียง) มีร้านอาหารกว่า 20 แห่ง ที่พักลักษณะรีสอร์ท (ขนาดเล็ก) 10 แห่ง

และพื้นที่บ้านห้วยโก๋น ด่านพรมแดนห้วยโก๋น ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงและลาดชันประกอบด้วยพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 94 พื้นที่การเกษตรร้อยละ 5 และเป็นพื้นที่อยู่อาศัยร้อยละ 1 แม้จะมีการขยายตัวบ้างเล็กน้อยแต่มีข้อจำกัดเป็นเขตป่าสงวนสำหรับการค้าขายแดนด่านห้วยโก๋นเริ่มเกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 และมีการขยายตัวเป็นตลาดนัดชายแดน (วันเสาร์) ซึ่งมีสินค้าเพิ่มขึ้น จำนวนผู้ประกอบการค้าและผู้บริโภคเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังสามารถเดินทางต่อไปยังเมืองเงิน แขวงไชยบุรี และสามารถเดินทางเข้าแขวงอุดมไซ ผ่านทางบ้านปากงุย เมืองแบง แขวงอุดมไซได้อย่างสะดวก (ปัจจุบันกำลังมีการดำเนินงานก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงบริเวณบ้านปากงุย คาดว่าจะเปิดให้บริการในเดือนธันวาคม 2557) โดยใช้เวลาเดินทางราว 1 ชั่วโมง จากด่านชายแดนไปยังเมืองปากแบง แขวงอุดมไซได้

ในขั้นตอนที่ 2 นั้น ได้ดำเนินการศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในแขวงอุดมไซ และแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อทราบถึงกระบวนการเข้ามามีส่วนของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นผลดีต่อการค้าการลงทุนทางด้านการท่องเที่ยวที่จะมีขึ้นในปี ค.ศ. 2015 และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ผ่านเส้นทางดังกล่าวเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยเดินทางผ่านด่านเชียงของจังหวัดเชียงรายและด่านห้วยโก๋น จังหวัดน่านจะต้องแวะพักในแหล่งท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซ และแขวงหลวงน้ำทา รวมถึงการเข้าไปลงทุนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวและวิธีการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนของแขวงอุดมไซและแขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์จัดการการท่องเที่ยวของชุมชนของแขวงอุดมไซและแขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อหารูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์การท่องเที่ยวของชุมชนแขวงอุดมไซ และแขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การศึกษาครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลที่เป็นความจริงกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยสามารถแบ่งเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้ดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐบาล แผนกแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซและแขวงหลวงน้ำทา
2. หน่วยงานภาคเอกชน ผู้ที่ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว ผู้ประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านโรงแรมที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหาร
3. ภาคประชาชนในพื้นที่ นายบ้าน (หัวหน้าชุมชน) และคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 5 หมู่บ้านในพื้นที่แขวงอุดมไซ ได้แก่ บ้านปากงะย บ้านปากแบ่ง บ้านชัยชนะ บ้านนาโฮม และบ้านญ้อ
4. ภาคประชาชนในพื้นที่ นายบ้าน (หัวหน้าชุมชน) และคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 5 หมู่บ้านในพื้นที่แขวงหลวงน้ำทา ได้แก่ บ้านน้ำดี บ้านเพียงงาม บ้านเจริญสุข บ้านน้ำห้า บ้านน้ำแอ่ง

ผลการศึกษาพบว่า การประเมินทรัพยากรทางการท่องเที่ยวชุมชนใน 5 ด้านนั้น

กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวชุมชน กลยุทธ์เชิงรุก (Approach Strategies) ในพื้นที่แขวงอุดมไซ บ้านปากงะยสามารถเดินทางเข้าถึงจากด่านชายแดนห้วยโก๋น ระยะทาง 50 กิโลเมตร ผ่านแขวงไชยบุรี ปัจจุบันมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงสู่บ้านปากงะย มีการจัดสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยจัดให้พักที่บ้านนายบ้านและรองนายบ้าน ด้านบ้านปากแบ่งสามารถเดินทางจากจังหวัดน่านได้โดยผ่านช่องทางเดียวกันกับบ้านปากงะยได้อย่างสะดวก การบริการที่พักแรมที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาตรฐาน 2 - 3 ดาว และมีเงื่อนไขพักเป็นตัวเลือกไว้บริการนักท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก ด้านบ้านชัยชนะ มีลักษณะกายภาพทางธรรมชาติที่โดดเด่น พื้นที่เป็นสวนป่าสลับกับพื้นที่หิน หมู่บ้านตั้งอยู่บนทางหลวงหลักของแขวง เดินทางเข้าถึงสะดวกโดยรถยนต์ส่วนตัว และรถโดยสาร ส่วนบ้านนาโฮม โดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ไตลื้อ เป็นหมู่บ้านที่เดินทางเข้าถึงได้สะดวกอยู่บนทางหลวงหลักและสุดท้ายคือบ้านญ้อ มีงานทอผ้าดำหูก มีที่จอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นคณะใหญ่ มีบ้านที่พัฒนาเป็นโฮมสเตย์จำนวน 3 หลัง และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวยุโรป

ด้านกลยุทธ์เชิงพัฒนา (Development Strategies) ของแขวงอุดมไซได้ทำการพิจารณาใน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านปากงะยมีการแปรรูปวัตถุดิบพื้นบ้าน แต่ยังไม่มีการจัดสร้างร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ด้านบ้านปากแบ่งนั้น มีจุดด้อยในการการจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของพื้นถิ่นโดยเฉพาะไม่มีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และบ้านชัยชนะ ควรปรับปรุงและพัฒนาเรื่องการจัดบ้านพักที่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ควรมีการพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐานทั่วไป เช่น การจัดการขยะ ห้องสุขา และถนนภายในหมู่บ้านที่ยังไม่มีความพร้อม

กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน กลยุทธ์เชิงรับ (Defensive Strategy) ของแขวงอุดมไซนั้น กลุ่มผู้นำชุมชนยังไม่ทราบถึงความหมาย และบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และควรเน้นการพัฒนาโฮมสเตย์ในทุกหมู่บ้าน ร่วมจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนที่เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภูมิปัญญา วิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงแนวทางพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ที่อยู่ในขั้นเสนอนโยบายในระดับแขวง ทั้งนี้ กลุ่มผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวควรกำหนดช่องทางทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นตัวกลางในการประสานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนกับตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้านและสินค้าของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว และควรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการท่องเที่ยว ผ่านการจัดการประชุมในระดับหมู่บ้าน โดยมีความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือในการสร้างเครือข่ายร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในระดับแขวงและหมู่บ้าน

ด้านแขวงหลวงน้ำทา นั้น จากการประเมินทรัพยากรทางการท่องเที่ยวชุมชนใน 5 ด้านพบว่า

ด้านกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวชุมชน กลยุทธ์เชิงรุก (Approach Strategies) ในพื้นที่แขวงหลวงน้ำทา พบว่า บ้านน้ำดีมีบริการนำเที่ยวโดยชาวบ้านในท้องถิ่น ชุมชนรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมชาติพันธุ์แลนแตนของตนเอง มีป้ายสื่อความหมายแสดงข้อมูล คำแนะนำ ความปลอดภัย กฎระเบียบการชมน้ำตก พื้นที่จอดรถ จุดจำหน่ายบ่อนขายปัสส่วนบ้านเพียงงามมีกลุ่มสหพันธ์แม่หญิงเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้า ช่วยกันผลิตผ้าทอมือจำหน่ายในหมู่บ้าน ตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองน้ำทา ใช้เวลาเดินทางจากสนามบินประมาณ 10 นาที ด้านบ้านเจริญสุขมีอาชีพเสริมจากการบริการนักท่องเที่ยว เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติในเขต Nam Ha National Bio-Diversity Conservation Area เป็นหมู่บ้านต้นแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม มีสถานีนอนามัย เจ้าหน้าที่ดูแลประจำ โดยที่บ้านน้ำห่าความมีหลายหลายของพืชพรรณ สัตว์ป่าในพื้นที่ สามารถเดินทางเข้าถึงด้วยถนนสายหลัก ชุมชนแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และรวมถึงบ้านน้ำแอ่งมีเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติเชื่อมโยงกับบ้านน้ำห่า

ข้อมูลกลยุทธ์เชิงพัฒนา (Development Strategies) แขวงหลวงน้ำทา ใน 5 หมู่บ้านนั้น บ้านน้ำดีมีถนนภายในหมู่บ้านยังไม่ได้มีการปรับปรุง ทำให้การเดินทางไม่สะดวกในฤดูฝน ระยะทางไม่ไกลเท่าใด ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบไปเช้าเย็นกลับ ส่วนบ้านเพียงงามช่วงถนนทางแยกเข้าหมู่บ้านเพียงงามระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตรมีสภาพไม่สมบูรณ์ ด้านบ้านเจริญสุขยังขาดร้านค้าจำหน่ายสินค้าที่ระลึก รวมถึงบ้านน้ำห่าและบ้านน้ำแอ่งมีร้านค้าจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกร่วมกันแต่ไม่ได้รับความนิยมนักจากนักท่องเที่ยว ขาดการดูแลรักษา

กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน กลยุทธ์เชิงรับ (Defensive Strategy) ในแขวงหลวงน้ำทา คือ ผู้นำรับรู้ความหมายการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในการอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมของชุมชนในแขวงหลวงน้ำทามีหลายหมู่บ้านที่ได้รับการประกาศให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรม เช่น บ้านเพียงงาม และบ้านเจริญสุข ควรมีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายของแต่ละชนเผ่าที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ควรกำหนดช่องทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนได้ มีการติดต่อประสานงานกับบริษัทท่องเที่ยวในแขวง และภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือการโฆษณาใน web site สื่อสิ่งพิมพ์ ประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชุมร่วมกลุ่มผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้าน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยว มีการร่วมชี้แจงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ควรมีการจัดตั้งกลุ่มของชุมชนขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก โดยราคาของสินค้าจะขึ้นกับศูนย์หัตถกรรมเป็นผู้ควบคุม และควรมีการกำหนดการมีส่วนร่วมการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำรายได้มาใช้กับชุมชนชาวบ้าน มีรายได้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน และผลักดันให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ในขั้นตอนที่ 3 ได้ศึกษาถึงกลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยความพร้อมด้านภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมที่สั่งสมอย่างยาวนานอันเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวสำคัญ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจได้แก่ การที่ประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งกำหนดเป้าหมายการเปิดเสรีทางการค้าและบริการ เพื่อลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดในด้านต่างๆ และเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับบุคคลหรือนิติบุคคลสัญชาติอาเซียน และจะมีผลอย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสาขาบริการสำคัญ (Priority Integration Sectors: PIS) ภายใต้กรอบ ASEAN Framework Agreement on Services; AFAS โดยตรง นับเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจและโอกาสที่สำคัญของทั้งประเทศไทยและประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยอาศัยการท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน ด้วยเหตุนี้ประเด็นการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงมีความจำเป็นและสำคัญ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้อย่างต่อเนื่องในการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยว และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและสถานการณ์การท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การจัดการและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดยข้อมูลที่ทำการศึกษานั้น ดำเนินการรวบรวมจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในด้านแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้น พบว่า สามารถบอกลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ ซึ่งสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้เพื่อการวางแผนกลยุทธ์การจัดการและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มเป้าหมายและความต้องการของนักท่องเที่ยว มีข้อสังเกตดังนี้

นักท่องเที่ยวประมาณครึ่งหนึ่งเป็นชาวยุโรป อเมริกา หรือออสเตรเลีย ดังนั้นควรมีการวางแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อทั้งชาวยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และชาวเอเชีย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นั้นเป็นผู้ที่ไม่มีบุตรหรือไม่มีภาระเลี้ยงดูบุตร มีการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เดินทางมากับครอบครัว คู่รัก เพื่อน หรือ หมู่คณะ และนักท่องเที่ยวประมาณครึ่งหนึ่ง ท่องเที่ยวและพำนักอยู่ในประเทศนานกว่า 1 สัปดาห์ ส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อน และได้เดินทางโดยทางเครื่องบินมากที่สุด การเพิ่มความสะดวกให้นักท่องเที่ยว เช่น อำนวยความสะดวกในการขอวีซ่า กระบวนการเข้าเมือง หรือเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในสนามบินจึงเป็นสิ่งที่ควรทำโดยเร่งด่วน โดยไม่ได้ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว และส่วนใหญ่ เดินทางมาครั้งแรก ดังนั้นการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกพักในโรงแรมมากกว่าเกสเฮ้าส์ และมีการเดินทางไปยังประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(อาเซียน) และอาเซียน + 3 จึงควรมีการเพิ่มความร่วมมือทางธุรกิจการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอาเซียน และ อาเซียน + 3 นักท่องเที่ยวสนใจในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมมากที่สุด เลือกมาท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทยเนื่องจาก มีวัฒนธรรม ประเพณีที่น่าสนใจ และเป็นเมืองมรดกโลก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และ ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น มี

กิจกรรมหลักระหว่างท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมประเพณี รองลงมาคือการติดต่อธุรกิจ และการซื้อสินค้าและของที่ระลึก รวมถึงมีความสนใจในผลิตภัณฑ์ของฝาก ของที่ระลึกที่สนใจใน ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ผลิตภัณฑ์ประเภทศิลปะประดิษฐ์ และของที่ระลึก มากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบสัญชาติของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด 10 อันดับแรกของนักท่องเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย

อันดับที่	ลาว	ไทย
1	จีน (Chinese)	ไทย (Thai)
2	ไทย (Thai)	สหราชอาณาจักร, อังกฤษ, แคว้นเวลส์, สาธารณรัฐไอร์แลนด์เหนือ หรือ สกอตแลนด์ (British)
3	อเมริกัน (American)	อเมริกัน (American)
4	เยอรมัน (German)	ออสเตรเลีย (Australian)
5	สหราชอาณาจักร, อังกฤษ, แคว้นเวลส์, สาธารณรัฐไอร์แลนด์เหนือ หรือ สกอตแลนด์ (British)	จีน (Chinese)
6	ฝรั่งเศส (French)	ฝรั่งเศส (French)
7	แคนาดา (Canadian)	ญี่ปุ่น (Japanese)
8	ออสเตรเลีย (Australian)	สิงคโปร์ (Singaporean)
9	ญี่ปุ่น (Japanese)	แคนาดา (Canadian)
10	ฟินแลนด์ (Finnish)	สวิตเซอร์แลนด์ (Swiss)

ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้านต่างๆ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จะเห็นว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมากทั้งนักท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสอบถามข้อมูลทั่วไป และถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในระดับปานกลางถึงมาก แต่ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวบางอย่างก็ควรได้รับการปรับปรุง โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้านที่ได้รับความนิยม

น้อยกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบริษัทนำเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ของฝาก ที่ระลึก

ท้ายสุดคือ ความต้องการ รวมถึงปัญหา อุปสรรคที่นักท่องเที่ยวพบเจอ และสิ่งที่นักท่องเที่ยวคิดว่าควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข สรุปได้ดังนี้ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ควรมีการปรับปรุงสภาพถนน ปรับขยายขนาดของผิวการจราจร เพิ่มและปรับปรุงการให้บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย (WiFi) โดยเฉพาะในท่าอากาศยาน ควรเพิ่มจำนวนรถโดยสารสาธารณะ ควรมีการจัดทำ จัดตั้ง กระจายข้อมูลการท่องเที่ยว ป้ายแผนที่ และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาอังกฤษ ควรเพิ่มลานจอดรถสาธารณะ เพิ่มป้ายบอกลานจอดรถ ควรเพิ่มจำนวนห้องน้ำสาธารณะ และปรับปรุงการทำความสะอาด รวมทั้งให้บริการสิ่งของอำนวยความสะดวกในห้องน้ำ ปรับปรุงความสะดวกของภาชนะบรรจุอาหาร เครื่องดื่ม (Cleaning of food and beverage containers) เพิ่มความหลากหลายของร้านอาหาร (A variety of restaurants) รวมถึงควบคุมระดับราคาของผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก ให้มีความเหมาะสมด้วย ในส่วนของประเทศไทยนั้น ควรมีการแก้ไขปัญหาจราจร ควรเพิ่มจำนวนรถโดยสารสาธารณะ ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมความปลอดภัยในการใช้รถโดยสารสาธารณะ ติดตั้ง และเพิ่มป้ายบอกทาง กระจายข้อมูลการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เพิ่มลานจอดรถสาธารณะ เพิ่มจำนวนถังขยะ ปรับปรุงการจัดการขยะ ควรมีการเพิ่มจำนวนห้องน้ำสาธารณะ จัดให้มีการควบคุมราคาสินค้าและบริการ อัตราการแลกเงิน เพื่อป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะควบคุมราคารถยนต์บริการ และควรมีการส่งเสริม สนับสนุนเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวให้มีจิตสำนึก การให้บริการ และ มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น

ในขั้นตอนสุดท้าย ขั้นตอนที่ 4 เป็นการศึกษากระบวนการจัดการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นการศึกษาเพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล และศึกษาศักยภาพและผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ของทั้ง 2 ประเทศ โดยที่ระบบสารสนเทศที่จะนำมาใช้นั้น จะสามารถช่วยในการเก็บข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจในเรื่องพฤติกรรม และผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว การเปรียบเทียบราคาของสินค้าและบริการ ค่าครองชีพในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว ปัจจัยด้านสังคม เช่น ผู้อำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว และปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของทั้ง 2 ประเทศ การรับรู้ข่าวสาร การรับรู้ถึงความปลอดภัยและความเสี่ยงในการเดินทางท่องเที่ยว

โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อวิเคราะห์ระบบฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาเป็นระบบการจัดสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่วิจัยของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย
4. เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่วิจัยของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ 4 แขวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ผลกระทบด้านวัฒนธรรมในพื้นที่แขวงหลวงพระบางนั้น การท่องเที่ยวชุมชนส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงมิติด้านวัฒนธรรมนั้น พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนมีพฤติกรรมเลียนแบบนักท่องเที่ยว เช่น การแต่งกายตามแบบตะวันตก จากเดิมที่นุ่งซิ่นกลายเป็นการสวมใส่กางเกงยีนส์ หรือ การเพิ่มขึ้นของสถานบันเทิงสมัยใหม่ ทำให้เยาวชนไม่สนใจที่จะอนุรักษ์หวงแหวนแบบแผนประเพณีดั้งเดิมของตน อีกทั้ง ยังมีปัญหาเสพติด การค้าประเวณีที่ผิดกฎหมาย และการทะเลาะวิวาทในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ด้านแขวงอุดมไซประชาชนกังวลต่อการที่วัยรุ่นจะเลียนแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติจนเกินงาม และไม่เคร่งครัดต่อแบบแผนปฏิบัติของชนเผ่า ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านที่ทำการสำรวจเป็นชนเผ่าลื้อ ส่วนผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนที่มีต่อด้านวัฒนธรรมของแขวงหลวงน้ำทา นั้น ไม่มีผลกระทบมากนัก เนื่องจาก ภายในชุมชนหมู่บ้าน มีความรู้สึกหวงแหนในวัฒนธรรมของตน (ชนเผ่าแลนแต่น) มีการรณรงค์ผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้านให้คนรุ่นใหม่อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่า เห็นได้จากการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงแต่งกายแบบชนเผ่า และท้ายสุด คือ แขวงบ่อแก้วนั้น ชาวบ้านมีการรับมือการเข้ามาของนักท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเท่ากับว่าภายในชุมชนมีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมชนเผ่าของตน

ด้านผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชนแขวงหลวงพระบางมีความเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดี เช่น การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มมากขึ้น แต่ต้องเผชิญกับผลกระทบจากการที่ค่าครองชีพสูงขึ้น และการที่ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวชุมชน ไม่ได้ตกอยู่กับคนในพื้นที่เท่าที่ควร แต่เป็นคนจากนอกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้า ผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ได้รับประโยชน์มากกว่า ด้านแขวง อุดมไซนั้นหน่วยงานราชการได้จัดการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการ

จัดการท่องเที่ยวชุมชนแก่ชาวบ้าน เพราะก่อนหน้านี้ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแขวงอุดมไซยังมีไม่มาก ประชาชนไม่มีความรู้ในการบริหารจัดการ การต้อนรับนักท่องเที่ยว ส่วนแขวงหลวงน้ำทาพบว่า การจัดการท่องเที่ยวชุมชนในหมู่บ้านมีการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดตั้งปฏิบัติการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งเป็นการรวมตัวระหว่างเจ้าหน้าที่ของทางการและชาวบ้าน เพื่อให้แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และแขวงบ่อแก้วมีการเส้นทางเชื่อมต่อจากถนนหลักกับถนนเข้าหมู่บ้าน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่ขยายตัว จากการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจของแขวงหลวงพระบางนั้น การท่องเที่ยวชุมชนได้ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะภาษาต่างชาติ การพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ระลึกตามความต้องการของตลาด การปรับปรุงที่พัก ร้านอาหาร สำหรับนักท่องเที่ยว แต่ผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนในเชิงลบก็ปรากฏเช่นกัน เมื่อขาดการวางแผนและการบริหารจัดการที่ดี ชาวบ้านบางคนละทิ้งอาชีพในภาคการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลัก มาสู่การประกอบธุรกิจในภาคการท่องเที่ยว แต่ไม่มีความเชี่ยวชาญมากพอก็ทำให้ขาดทุนและรายได้ไม่เท่าเดิม ด้านแขวงอุดมไซ จากการศึกษาพบว่า การที่แขวงอุดมไซเป็นจุดเชื่อมต่อของเส้นทางเหนือ - ใต้ ตะวันออก - ตะวันตก ของประเทศนั้น จะได้ประโยชน์จากการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงระหว่างกันในเขตภาคเหนือของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่วนแขวงหลวงน้ำทาลับแสดงความคิดเห็นว่า เมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมีถนนที่เชื่อมโยงจากประเทศจีน R 3 A ทำให้มีรายได้จากการบริการท่องเที่ยว ชาวบ้านจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแต่ค่าครองชีพเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน และแขวงบ่อแก้วนั้น เกิดการขยายตัวของตลาดชุมชนเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น มีการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน ทั้งนี้ หน่วยราชการในพื้นที่และแผนกท่องเที่ยวของแขวงบ่อแก้วยังได้จัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานของสินค้า และจัดหาช่องทางจำหน่ายนอกประเทศ

ด้านสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวชุมชนในแขวงหลวงพระบาง มีปัญหาการจัดการกับสิ่งปฏิกูลที่เพิ่มมากขึ้นยังไม่ดีพอ ปริมาณขยะของชุมชนและนักท่องเที่ยวรวมกันแล้วเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังมีปัญหาน้ำเน่าเสียตามแหล่งน้ำธรรมชาติ ด้านแขวงอุดมไซนั้น การท่องเที่ยวชุมชนยังไม่ได้สร้างผลกระทบในพื้นที่ เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวยังมีไม่มากนัก อีกทั้งแต่ละหมู่บ้านเองก็มีการรณรงค์ให้รักษาสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ มีการสร้างห้องน้ำที่ได้มาตรฐานตามแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ส่วนแขวงหลวงน้ำทา พบว่า ประชาชนในพื้นที่ให้การดูแลจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติกันมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา มีการตัดไม้ทำลายป่ากันอย่างกว้างขวางเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร แต่ในปัจจุบันมีการอนุรักษ์ป่าไม้ไว้เพื่อการท่องเที่ยวและความยั่งยืนทางธรรมชาติของชุมชน และสุดท้าย ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของแขวงบ่อแก้วนั้น มี

การจัดการสิ่งปฏิกูลภายในชุมชน แต่ยังไม่ทั่วถึงและไม่เป็นระบบเท่าที่ควร แต่ในแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ตาดน้ำอุ่น ได้มีการจัดการความสะอาดเป็นอย่างดีจากความร่วมมือของทางราชการและชาวบ้านในพื้นที่

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ 4 จังหวัดของประเทศไทย ในด้านวัฒนธรรมของพื้นที่หมู่บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง แต่กลับช่วยให้เกิดความพยายามของชุมชนในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น เพราะประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นจุดเด่น ด้านหมู่บ้านห้วยโก๋น ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ชุมชนท้องถิ่นของตนสามารถรักษาจารีตประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนเอาไว้ได้เป็นอย่างดี แต่ก็มี ความกังวลเช่นกันถึงอนาคตเมื่อมีการขยายตัวของการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น ด้านหมู่บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก นั้น ชาวบ้านได้ให้ความเห็นว่า คนรุ่นใหม่ขาดการเอาใจใส่ในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตาม ในส่วนของทางราชการมีการจัดประเพณีแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยและประเทศลาวอยู่เป็นประจำ และหมู่บ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้สร้างผลกระทบด้านลบมากเท่าใดนัก แต่ยังเป็น การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามให้คงอยู่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสความเป็นบ้านฮวกอย่างแท้จริง เช่น พิธีเลี้ยงผีปู่ย่า อาหารท้องถิ่นอย่าง หลามบอน การทอผ้าแบบดั้งเดิม สัตว์ประจำถิ่นอย่างเต่าปูลู

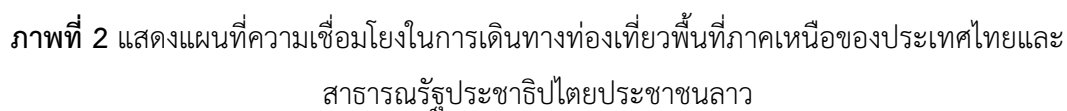
ด้านผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่หมู่บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน ส่วนใหญ่เห็นว่าการท่องเที่ยวชุมชนมิได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากนัก ยังคงมีการดำเนินชีวิตกันตามปกติ อาชีพหลักอย่างเกษตรกรรมยังคงดำเนินต่อไป ส่วนรายได้เสริมจากการประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้มีอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ ชาวบ้านก็มีความพร้อมตลอดเวลาที่จะต้อนรับและดูแลนักท่องเที่ยว ด้านหมู่บ้านห้วยโก๋น ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ผลกระทบในปัจจุบันยังมีไม่มาก ยกเว้นตลาดการค้าขายแดนทุกวันเสาร์ที่มีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งจากไทยและลาวเข้ามาจำนวนมาก ส่วนวันธรรมดาอื่นๆ นักท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อย ด้านหมู่บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก กลับพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงมาก จากเส้นทางคมนาคมขนส่งที่เชื่อมต่อกับเขตพรมแดนลาว แม้ว่าจะช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว แต่ก็ทำให้มีคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากภาคการขนส่งและภาคการเกษตร และหมู่บ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง นั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับเส้นทางเชื่อมโยง

กับประเทศลาว คนในชุมชนมีความตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวชุมชน และเห็นว่าจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อหารือทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ

ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้เพิ่มรายรับทางเศรษฐกิจมากเท่าใดนัก ผลตอบแทนจากนักท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังมีน้อยมาก เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวยังมีไม่มากและไม่ต่อเนื่อง เช่น การให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น อีกทั้งชาวบ้านที่ไม่ได้มีอาชีพเสริมจากการท่องเที่ยว หรือไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันในภาคบริการการท่องเที่ยว ก็ไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวชุมชน ด้านหมู่บ้านห้วยโก๋น ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่า เป็นเพียงทางผ่านไปยังเมืองหงสา เมืองหลวงพระบางประเทศลาวและเมืองเดียนเบียนฟูของประเทศเวียตนาม ส่วนพื้นที่ในส่วนอื่นๆ อาจจะไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร นอกจากนี้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมาจากคนภายนอกชุมชน ส่วนหมู่บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก กลับพบว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีอยู่ยังมีไม่มากและยังขาดศักยภาพที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้ อีกทั้ง หน่วยงานราชการท้องถิ่นยังขาดแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดจากการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาในพื้นที่ เป้าหมายคือการข้ามพรมแดนเพื่อไปท่องเที่ยวในประเทศลาว และหมู่บ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง พบว่า รายได้จากการบริการการท่องเที่ยว จำกัดอยู่เฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยว(ฤดูหนาว) เท่านั้น ซึ่งบางครั้งมีนักท่องเที่ยวมากจนที่พักแรมในพื้นที่ไม่สามารถรองรับได้ แต่ในช่วงเวลาอื่นนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย โฮมสเตย์หรือรีสอร์ทหลายๆ แห่ง ขาดรายได้ และต้องปิดกิจการไปชั่วคราว ทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นทั้งผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหาร รถบริการนำเที่ยว ผู้นำเที่ยว เกิดความรู้สึกท้อแท้

ด้านสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวชุมชนในหมู่บ้านท่าขันทอง ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน ทำให้ทราบว่า ภายในชุมชนมีระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมได้ดี มีการจัดเก็บและคัดแยกประเภทของขยะ มีถังขยะตามจุดต่างๆ ของหมู่บ้าน และส่วนใหญ่ได้รับความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ด้านหมู่บ้านห้วยโก๋น ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่า มลพิษทางเสียงและมลพิษทางอากาศมีเพิ่มขึ้น อันเป็นผลพวงมาจากการขยายตัวของการค้าขายแดน จำนวนรถบรรทุกสินค้าเพิ่มมากขึ้น ผังการจราจรไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดการขยะยังไม่ดีพอ โดยเฉพาะบริเวณด่านชายแดน และมีการทำลายแหล่งทรัพยากรป่าไม้เพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ ส่วนพื้นที่หมู่บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก เนื่องจากการเป็นเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศลาว ทำให้เป็นเส้นทางสำคัญในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรอย่างข้าวโพด สินค้าและวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างจำนวนมาก เกิดมลพิษทางอากาศจากควันท่อไอเสียรถบรรทุก รถพ่วง ฝุ่นละอองตามท้อง

ถนน และยามอดที่คลุกพ่นมากับข้าวโพด รวมถึงการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนบ่อยครั้ง เนื่องจากการจราจรที่แตกต่างกันของทั้ง 2 ประเทศด้วย และหมู่บ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง พบว่า เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนยังมีอุปสรรค เช่น การจัดการเกี่ยวกับขยะและสิ่งปฏิกูล การขาดแคลนน้ำเนื่องจากน้ำอุปโภคที่ใช้ในหมู่บ้านมาจากประปาภูเขาซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ มลพิษทางเสียงและทางอากาศอันเกิดจากยานพาหนะของนักท่องเที่ยวด้วย

บทที่ 3

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาภาพลักษณ์และกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวชุมชน ในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในครั้งนี้พบว่า ประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการวางตำแหน่งของการท่องเที่ยวชุมชน (Community Tourism) คล้ายกัน โดยมีกรอบแนวคิดในระดับมหภาคต่อการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งการลดความยากจนด้วยการท่องเที่ยวซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งของนโยบายการพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวในระดับโลก ซึ่งประเทศไทยถือได้ว่ามีประสบการณ์ด้านการตลาดต่างประเทศมากกว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือกล่าวได้ว่าแบรนด์ประเทศไทยนั้นติดตลาดโลกแล้ว ส่วนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นกำลังอยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

วัตถุประสงค์ที่ 1. เพื่อประเมินศักยภาพบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจัดการท่องเที่ยวของในประเทศไทยและ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประเด็นสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของประเทศไทยในทุกองค์ประกอบนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนท่องเที่ยวในบริบทที่แตกต่างกัน โดยชุมชนท่องเที่ยวตามแนวพรมแดนติดต่อระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งที่ผ่านมาชุมชนที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรในขณะที่ชุมชนท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นได้รับการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่จากหน่วยงานราชการด้านการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมถึงแหล่งทุนสถาบันภายนอก เช่น ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) สำนักงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งนิวซีแลนด์ (NZAID) แหล่งทุนจากประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น แต่กระนั้นก็ตามแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทุกแห่งมีจุดเด่นคล้ายคลึงกันคือการรักษาวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดีและสิ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะภาษาและการแต่งกายที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนได้อย่างชัดเจน ในชุมชนท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแทบทุกแห่งพบการปลูกฝ้าย ปั่นฝ้าย และผลิตผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างจากประเทศไทยที่ถูกกลืนกลายด้วยความทันสมัยไปแล้ว

จากผลการวิจัยที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้น พบว่าการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในหลายแขวงอยู่ในระดับปานกลาง และยังพบอีกว่าการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ได้รับการช่วยเหลือจากแหล่งทุนภายนอก ทำให้แนวทางการพัฒนาถูกกำหนดโดยบุคคลจากภายนอก จึงเป็นที่น่าสังเกตต่อไปว่าประชาชนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะสามารถกำกับทิศทางการท่องเที่ยวได้ตามวงจรการท่องเที่ยวที่ Butler ได้วิเคราะห์ไว้หรือไม่ ซึ่งวงจรชีวิตของการท่องเที่ยวโดยแบ่งช่วงการท่องเที่ยวไว้ 6 ระยะ กล่าวได้ว่าระยะแรก ช่วงเริ่มต้น คือ การสำรวจ การค้นพบในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวเริ่มเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ระยะที่สอง ช่วงเกี่ยวพัน เป็นระยะของการเติบโตขยายตัว มีนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นระยะที่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวสามารถควบคุมได้ ระยะที่สาม ช่วงการพัฒนา เป็นระยะที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จัก การท่องเที่ยวเริ่มเติบโต ทำให้ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีการประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้อง สร้างระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นเข้าสู่ระยะที่สี่ ช่วงพัฒนาอย่างเข้มข้น การท่องเที่ยวเข้ามามากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวอย่างหนาแน่น ส่งผลต่อระยะที่ห้า ระยะของการชะลอตัว การหยุดนิ่ง เป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่าน(หัวเลี้ยว-หัวต่อ) และเข้าสู่ระยะสุดท้ายคือระยะการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของภายในและภายนอก ซึ่งในระยะนี้มีตัวแปรหลายอย่าง จำเป็นต้องวิเคราะห์หรือค้นหาโดยละเอียด

ความท้าทายที่สำคัญคือการบริหารจัดการท่องเที่ยวร่วมกันตามแนวพรมแดนไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการศึกษาในครั้งนี้พบว่าอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีพรมแดนติดกับแขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งต่างเร่งพัฒนาพื้นที่โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้า และนำไปสู่การเติบโตด้านการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ทว่าแนวโน้มสถานการณ์กลับมีทิศทางไปในสู่การแข่งขันกันในการจัดการท่องเที่ยวระหว่างผู้ประกอบการในอำเภอเชียงของและผู้ประกอบการแขวงบ่อแก้ว กอปรกับกฎระเบียบการผ่านแดนด้วยสะพานมิตรภาพไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ผู้ประกอบการไม่สามารถนำมารณารับนักท่องเที่ยวในฝั่งได้ นักท่องเที่ยวต้องขนถ่ายสัมภาระขึ้นลงหลายรอบ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการท่องเที่ยว ผู้แทนผู้ประกอบการท่องเที่ยวแขวงบ่อแก้วได้เสนอให้ทบวงมาตรการทางกฎหมาย รวมถึงการสร้างความร่วมมือจัดการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม สถานการณ์เช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิด **ชายแดนภีวตัน (Borderization)** ซึ่งสงวน ข้อนกลั่นสกุล (กล่าวถึงใน ญัฎพรพรรณ อุดมา และธิดารัตน์ บัวดาบทิพย์, 2557: 7) ได้กล่าวว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อชุมชนและสังคมบริเวณพื้นที่ชายแดน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เทคโนโลยี การสื่อสาร สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเมืองชายแดนเดิมกลายเป็นเมืองชายแดน

รูปแบบใหม่ที่ไร้พรมแดนและมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก ได้แก่ การขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามแดน (Cross – Border Economic Activities) อาทิ การเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ ทรัพยากรการผลิต แรงงานและเงินทุนข้ามแดน ทั้งนี้อิทธิพลของโลกาภิวัตน์ (Globalization) อาเซียนภิวัตน์ (Aseanization) เป็นแรงผลักดันที่สำคัญดังนั้นหากเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ จังหวัดเชียงรายรวมถึงพื้นที่ชายแดนสำคัญทั้ง 3 แห่งต้องเตรียมความพร้อมรับมือเพื่อสร้างความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกัน (Mutually Inclusive Growth) กับเมืองชายแดนที่ติดกันของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการรวมตัวกันของกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามแดน ทั้งด้านการผลิต การจ้างงาน การค้า และการลงทุน โดยมีการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจชายแดนร่วมกัน (Common Border Economic Policy) ในรูปของความร่วมมือทางเศรษฐกิจชายแดนหรือข้อตกลงทางเศรษฐกิจชายแดน ทำให้เกิดการเติบโตของเมืองชายแดนเป็นไปอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และสามารถสร้างพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืนนั้น ถือเป็นความท้าทายที่สำคัญอย่างยิ่ง พื้นที่ชายแดนจะสามารถสร้างความร่วมมือได้หรือไม่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนร่วมกัน ผลักดันให้เมืองชายแดนทั้งสองเห็นประโยชน์ร่วมของการรวมตัวกันในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามแดน

อย่างไรก็ตามประเด็นที่สนใจอีกประการหนึ่งคือขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืน ซึ่งสินธุ์ สโรบล (2556) ได้ทบทวนองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวชุมชนในสังคมไทยและต่างประเทศ พบประเด็นท้าทายที่สำคัญว่า ประเด็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวชุมชน(อาจ)ไม่ทันกับปรากฏการณ์ของปัญหา อันเนื่องมาจากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (Paradigm Shift) อันเริ่มเปลี่ยนจากสังคมทุนนิยมบริโภคนิยมเข้าสู่ยุคสมัยนิยมหลังสมัยใหม่อันเป็นสังคมบริการและสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) ที่คำนึงถึงและมุ่งเน้นสิ่งแวดล้อมและฐานทรัพยากรของพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ดังนั้นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวต้องครอบคลุมในทุกมิติของการท่องเที่ยวไม่ใช่เฉพาะแต่ที่การวิจัยเพื่อการพัฒนาเจ้าบ้าน (Host) ตามที่ดำเนินงานวิจัยซ้ำแล้วซ้ำอีกในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ ที่ผ่านมาชุมชนท้องถิ่นเป็นเสมือนแหล่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง และแท้จริงแล้วชุมชนเองก็มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้สามารถมีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อันหลากหลายและที่น่าสนใจต่อนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจอันต่อเนื่องของชุมชนด้วยกัน อย่างไรก็ตาม มีคำถามสำคัญว่า “ใครเป็นผู้ควบคุมการท่องเที่ยวชุมชน?” ผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจะมีการจัดการสร้างการกระจายไปยังคนชุมชน (ทุกคน) ได้อย่างไร และกระจายจริงหรือไม่ การควบคุมการท่องเที่ยวของชุมชนนั้นแท้จริงแล้วเป็นกลไกเชิงอำนาจที่มีการควบคุมจากภายนอก โดยใช้เงื่อนไขทรัพยากรของชุมชนเพื่อ

ผลประโยชน์ของบริษัทและกลุ่มการเมืองใช่หรือไม่ ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวชุมชนจึงไม่ใช่สิ่งที่ทุกคนในชุมชนต้องการ แต่ก็มีข้อเรียกร้องต่อไปว่า หากการท่องเที่ยวชุมชนจะเป็นกลไกและเครื่องมือการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจังแล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเพิ่มกระบวนการบริหารจัดการที่กระจายประโยชน์ไปยังชุมชนเจ้าบ้านได้อย่างไร ภายใต้ปรากฏการณ์ที่ผ่านมาที่การท่องเที่ยวชุมชนทำได้เพียงในฐานะเลี้ยวหนึ่งของการท่องเที่ยวกระแสหลักเท่านั้น ที่สำคัญคือความหวังของชุมชนในการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนก็ทำได้เพียงแต่การสร้างความร่วมมือกับบริษัทหรือเจ้าของที่พักตากอากาศ โดยที่คนในชุมชนเข้าร่วมในรูปแบบของการให้ที่พักและรับจ้างเพื่อแลกเปลี่ยนกับค่าแรงในราคาต่ำเท่านั้น ที่สำคัญกว่านั้นคือ แหล่งเงินทุนที่เข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แตกต่างกัน (เป็นอย่างมาก) ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยว (แบบใหม่) ร่วมกับปัจเจกบุคคล หรือ กลุ่มบุคคล รวมทั้งการเข้าไปร่วมกับกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก ผู้ประกอบการท้องถิ่น หรือ องค์กรสมาคมรวมทั้งรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการเข้าไปเชื่อมประสานกับชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนพื้นเมืองเพื่อเป้าหมายในการสร้าง “ความประทับใจอันแปลกใหม่” ให้กับนักท่องเที่ยว การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวไม่ได้สร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนท่องเที่ยวแต่อย่างใด หากแต่จะต้องพิจารณาประเด็นในมิติต่างๆ เหล่านี้ประกอบด้วย ได้แก่

(1) การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของชุมชนท่องเที่ยว รวมถึงการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในระดับปัจเจกบุคคลที่เข้าร่วมโครงการ การได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งชุมชนจากการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงถนน เป็นต้น

(2) กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการตัดสินใจ เช่น การเป็นเจ้าของธุรกิจในการจัดการท่องเที่ยว การร่วมทุนทางธุรกิจของคนในชุมชน เป็นต้น

(3) พลังอำนาจในการเข้าไปจัดการและต่อรอง เช่น การพัฒนาธุรกิจร่วมกับคนนอกเพื่อประโยชน์ของชุมชน

(4) การกำหนดบทบาทและตัวตนในระบบการท่องเที่ยวกระแสหลัก เช่น การพัฒนาเครือข่ายผลิตภัณฑ์การตลาด การท่องเที่ยวภายในชุมชน

(5) ความยั่งยืนของระบบนิเวศชุมชน มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรโดยชุมชนเพื่อประโยชน์ (จัดใช้) ของชุมชน

(6) ความสามารถของชุมชนในการควบคุมและจัดการ เช่น การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเปิดให้มีการจัดการร่วมกันในรูปสหกรณ์ การบริหารและพัฒนาโดยภาคเอกชนบนฐานชุมชนเป็นเจ้าของ เป็นต้น

(7) ผลประโยชน์กับความสามารถตอบสนองปัจเจกบุคคล

(8) ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมชุมชน

(9) จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของตำแหน่งและการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งศึกษากลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมบริการภาคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ส่วนการศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในแขวงอุดมไซ และแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบว่า แขวงอุดมไซนั้น สามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวได้ 2 เส้นทาง คือ ทางบกบนทางหลวงสาย AH 13 2 W ผ่านด่านชายแดนห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน เข้าสู่เมืองเงิน แขวงไชยบุรี และเดินทางสู่บ้านปากแง เมืองแบ่ง แขวงอุดมไซ และทางน้ำจากอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เข้าสู่บ้านปากแง เมืองแบ่ง แขวงอุดมไซ ตามแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวลาว 5 ปี ระหว่างปีพ.ศ. 2554 – 2558 ในประเด็นแผนงานการจัดทำแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเส้นทางยุทธศาสตร์ 2 เส้นทาง คือ เส้นทางท่องเที่ยวตามลำแม่น้ำโขงแขวงบ่อแก้ว – แขวงอุดมไซ และแขวงหลวงพระบาง และเส้นทางท่องเที่ยวแขวงหลวงน้ำทา – แขวงอุดมไซ และแขวงหลวงพระบาง คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลยุทธ์การท่องเที่ยวชุมชนของแขวงอุดมไซไว้ดังนี้ คือกลยุทธ์เชิงรุก Approach Strategies ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซนั้น ควรกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยถือให้เป็นจุดแข็งทางการท่องเที่ยวหลัก เพราะมีบ้านญ้อ มีความอุดมสมบูรณ์ในทางการท่องเที่ยวมาก เช่น แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น น้ำตกตาดน้ำแฉ น้ำตกตาดอ้วน (น้ำตกตาด 20 วา) เป็นต้น ส่วนแหล่งท่องเที่ยวในทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดวาอาราม แหล่งร่องรอยในทางประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจและสามารถนำเอาเรื่องราวมาเล่าในทางการท่องเที่ยวได้ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น เที่ยวชมวัฒนธรรมชาวเผ่าซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะเป็นชาวเผ่าลื้อ โดยเฉพาะคือการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมชาวเผ่าลื้อที่บ้านญ้อซึ่งเป็นบ้านวัฒนธรรม ที่มีความเข้มแข็งและยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น เช่น การใช้ภาษา และ การแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ที่มีความน่าสนใจที่สำคัญ บ้านญ้อยังเป็นบ้านที่มีที่ตั้งตามแนวเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญเลขที่ 2 ได้แก่ เส้นทาง R 2 W ที่เชื่อมโยงกับเส้นทางแขวงภาคเหนือและประเทศเพื่อนบ้าน เช่น แขวงไชยบูลี แขวงหลวงพระบาง และแขวงบ่อแก้ว ส่วนการเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ด่านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ประเทศไทย และเมืองเดียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) จังหวัดเดียนเบียน ประเทศเวียดนาม นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงไปยังเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศคือ เส้นทางเศรษฐกิจ R 3 A และ

ยังสามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชมเผ่าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และการแต่งกาย ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงได้กำหนดการจัดการท่องเที่ยวภายในออกเป็น 4 กลุ่มการผลิตเช่น กลุ่มตำหูกทอดผ้า เซ็นฝ้าย กลุ่มการจัดสานกลุ่มการผลิตเครื่องปั้นดินเผา และกลุ่มศิลปะ จึงเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน และเหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคได้เป็นอย่างดี และได้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ เข้าสนับสนุนให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และบ้านโพนชัยมีความโดดเด่นจากวิถีชีวิตการทำผ้าไหมของชาวไทลื้อเป็นอย่างมาก ด้านหมู่บ้านที่สามารถพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางนิเวศวิทยาสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ที่บ้านชัยชนะ เนื่องจากมีความโดดเด่นในด้านทางด้านสภาพภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่เขาสลับกับสวนหินขนาดเล็กบ้างใหญ่บ้างตลอดแนวของหมู่บ้าน เป็นไปตามแนวคิดของนำชัย ทนุผล (2542) ที่ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวว่า “ต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ มีความสำคัญสูงต่อการศึกษา เรียนรู้ และการอนุรักษ์ที่รวมถึงแหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งเน้นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ อีกทั้งในพื้นที่ที่มีความดึงดูดใจ และมีโอกาสจัดกิจกรรมเชิงนิเวศได้มาก” ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบนิเวศเกษตรควรพัฒนาให้เกิดขึ้นที่หมู่บ้านปากแงเนื่องด้วยมีวิถีชีวิตทางการเกษตรเป็นหลักสำคัญ รวมถึงผลิตภัณฑ์สุรากลั่นพื้นบ้านจากลูกเดือย ส่วนบ้านปากแงที่มีความโดดเด่นในด้านการบริการการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวอยู่แล้วควรพัฒนาและขยายวันพักของนักท่องเที่ยวมากขึ้นในพื้นที่ จากเดิมมีเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาพักลักษณะค้างคืน คือ เดินทางมาจากท่าเรืออำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในช่วงเช้า มาขึ้นที่ท่าเรือบ้านปากแงในช่วงเย็น มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นที่บ้านปากแงเฉพาะการหาที่พักแรม และรับประทานอาหาร กิจกรรมสันทนาการในช่วงค่ำ และเมื่อตื่นขึ้นมาในตอนเช้าต้องพร้อมที่จะเดินทางไปยังเมืองหลวงพระบางต่อ จึงควรมีการขยายเวลาวันพักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้มากขึ้น โดยพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นมาเพิ่มเติมจากปัจจุบันที่มีการแสดงช้าง

กลยุทธ์เชิงพัฒนา Development Strategies ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซนั้น ควรมุ่งไปที่พื้นที่เป้าหมายในหมู่บ้านชัยชนะเป็นอันดับแรก เนื่องจากยังขาดการพัฒนา ระบบสาธารณสุขมูลฐานที่จำเป็น โดยผลที่ได้จากการพัฒนาดังกล่าวจะเป็นผลทางอ้อมที่นักท่องเที่ยวจะได้รับผลประโยชน์ แต่ผู้ที่ได้ผลประโยชน์ทางตรง คือ ชาวบ้านชัยชนะที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนบ้านปากแงและปากแงควรมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจจะนำเข้ามาจากต่างพื้นที่ก็สามารถเป็นไปได้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยไม่พบเห็นการ แสดงออกซึ่งวิถีชีวิตที่โดดเด่นของชาวบ้านจนสามารถพัฒนาให้เป็นภูมิปัญญาการท่องเที่ยวได้ เช่น การทอผ้าไหม มีเฉพาะเพียงบ้านปากแงที่มีการทำสุรากลั่นจากผลลูกเดือยเท่านั้น ทั้งนี้บ้าน

ปากแบ่งมีความโดดเด่นด้านการเป็นจุดบรรจบ (สบ) ของแม่น้ำสาขาที่ไหลลงสู่แม่น้ำโขง เช่น แม่น้ำแบ่ง และแม่น้ำงาย จึงทำให้มีผลผลิตที่ได้จากแม่เจ้าเป็นจำนวนมาก ควรมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านแปรรูปและถนอมอาหารประเภทปลาให้เป็นเอกลักษณ์ เพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง จากการสรุปข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย ได้ประมาณการค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อยู่ที่ 10,760 ล้านบาท อัตราขยายตัวร้อยละ 6.1 ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสในการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น โดยเป็นลักษณะเดียวกันกับจังหวัดพะเยาที่มีปลาสามจากกว๊านพะเยาเป็นสินค้าพื้นบ้าน และพัฒนาแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านในหมู่บ้านปากงาย และบ้านปากแบ่งด้วย ทั้งยังเป็นโอกาสให้ชาวบ้านได้มีส่วนรับผิดชอบในชุมชนของตน ตามนโยบายของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้ให้โอกาสในการช่วยเหลือคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ซึ่งจะช่วยให้คนในชุมชนสามารถหารายได้ หรือมีอาชีพเสริมด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งช่วยกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนสามารถดำเนินได้ตรงกับความต้องการของชุมชนเป็นหลักเพื่อที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชนต่อไป

กลยุทธ์เชิงรับ Defensive Strategy ด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนแขวงอุดมไซ ควรมีการนำนักวิชาการมาจัดการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวให้กับชาวบ้าน มีแนวทางเดียวกันกับแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวลาว 5 ปี ระหว่างปีพ.ศ. 2554 – 2558 ที่ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาบุคลากรของส่วนกลางและท้องถิ่นให้มีความแข็งแกร่ง โดยมีการจัดส่งพนักงานแกนนำและพนักงานคุ้มครองไปทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนบทเรียนกับต่างประเทศ พัฒนาบุคลากรในสาขาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ จะเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาให้กลายเป็นหมู่บ้านต้นแบบอย่างยั่งยืน รวมถึงการสนับสนุนด้านเงินทุนในการพัฒนาโครงการด้านการท่องเที่ยวในแต่ละหมู่บ้าน เป็นไปตามการศึกษาของภาคภูมิชาติปัญญา (2554) ที่ให้ความสนใจเรื่อง “บทบาทของภาครัฐกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ (ZPP-Ua) ของเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยทำการวิเคราะห์ประเด็นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชน และประชาชนในชุมชนไว้ว่า “ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองหลวงพระบางเพียงการปฏิบัติตามกฎหมายปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ไม่ทำลายสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามเท่านั้น แต่ไม่มีบทบาทและส่วนร่วมในการเสนอแนวทางเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายนโยบายดังกล่าวจะถูกกำหนดมาจากรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นปฏิบัติตาม”

กลยุทธ์เชิงพัฒนา Development Strategies ต่อการมีส่วนร่วมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในแขวงอุดมไซนั้น ควรพิจารณาให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมและเพิ่มบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของหมู่บ้านตนเองมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของหมู่บ้าน ทั้งยังเป็นการปลูก

จิตสำนึกการรักษาห่วงแหนวิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของตนเองได้อีกทางหนึ่ง เนื่องจากคนในชุมชนเห็นว่า การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของการท่องเที่ยวชุมชนโดยการรับผิดชอบของคนในชุมชนท้องถิ่นโดยการที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวได้ส่งผลดีต่อกิจกรรมต่างๆ ให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้ตรงกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเห็นว่าบ้านญ้อ ได้มีการจัดระบบการมีส่วนร่วมไว้เป็นอย่างดีเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น คือเรื่องการขัดแย้งกันของชุมชน ซึ่งทำให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเกี่ยวข้องสามารถรับรู้ถึงปัญหา และร่วมกันแก้ไขให้ได้ตรงกันสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความเหมาะสมต่อชุมชน ด้านการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวชุมชนนั้น ควรจัดให้มีการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนต่อกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว และให้เกิดความหลากหลายทางความคิดในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่แท้จริง และสามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากชุมชนได้รับการแจ้งมาว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน ชุมชนต้องได้วางแผนการเพื่อเตรียมความพร้อมไว้ต้อนรับให้ทันการสัมผัสกับแนวคิดของวีระพล ทองมา (2553) ที่ว่าด้วยหลักการของการท่องเที่ยวชุมชนนั้น ต้องให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ รวมถึงส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองด้วย โดยมีการร่วมกำหนดแผนงานดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวผ่านเวทีประชุมทั้งในระดับกรรมการหมู่บ้าน และระดับสมาชิกหมู่บ้านผ่านรูปแบบการจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเอง โดยอาศัยกระบวนการส่งเสริมการตลาด และการจัดสรรผลประโยชน์ที่โปร่งใสและลงตัวอย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นส่วนหนึ่งของ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)” โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสรุปไว้ว่า “ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน” รวมถึงความสามารถพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้านด้วย ที่ต้องเข้ามามีบทบาทในการฝึกอบรม พัฒนา และสร้างความเข้าใจ ความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เป้าหมายด้านการท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซ

ส่วนพื้นที่ในการศึกษาวิจัยแขวงหลวงน้ำทา สามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวทางบกบนทางหลวงสาย R 3 A ผ่านสะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 4 อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เข้าสู่แขวงบ่อแก้ว และเดินทางสู่บ้านน้ำแอง เมืองน้ำทา แขวงหลวงน้ำทาได้ ทั้งนี้ ในส่วนของบ้านน้ำดี เมืองน้ำทา แขวงหลวงน้ำทา นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางต่อไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ทางด้านชายแดนบ่อเต็น ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยระยะทางราว 40 กิโลเมตร มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวลาว 5 ปี ระหว่างปีพ.ศ. 2554 – 2558 ว่าด้วยแผนงานการจัดทำแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือ บนเส้นทางท่องเที่ยว

แขวงหลวงน้ำทา – แขวงบ่อแก้ว และเส้นทาง R 3 A โดยมีการกำหนดกลยุทธ์การท่องเที่ยวชุมชนของแขวงหลวงน้ำทาไว้ดังนี้ คือ

กลยุทธ์เชิงรุก Approach Strategies ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของแขวงหลวงน้ำทา ควรนำจุดเด่นด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่มาเป็นจุดขายหรือพัฒนาให้เป็นคำขวัญทางการท่องเที่ยวของแขวงหลวงน้ำทาได้ จากข้อมูลที่พบในทุกหมู่บ้านมีความโดดเด่นในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 3 หมู่บ้านได้ คือ บ้านเจริญสุข บ้านน้ำห่า และบ้านน้ำแอ่ง ตามแนวคิดของ Peter W. C. Hoare (1986) ได้สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไว้ว่า “ความสำเร็จของการฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่ได้ขึ้นอยู่กับบาทของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งผู้ใช้ทรัพยากรด้วย หากชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจด้านนิเวศวิทยาของป่า น้ำ และที่ดินเป็นอย่างดี เมื่อชาวบ้านเห็นว่าป่าและทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน ซึ่งชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้แล้ว เขาก็ยอมหวงแหนป่า และพยายามดูแลรักษาป่าให้ดี” ส่วนบ้านเพียงงานสามารถพัฒนาและกำหนดเป้าหมายให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ไตแดง และไตดำได้ โดยเป็นการเรียนรู้ผ่านงานฝีมือการตำหูกทอดผ้าที่เป็นเอกลักษณ์

กลยุทธ์เชิงพัฒนา Development Strategies ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของแขวงหลวงน้ำทา ควรจัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาถนนหนทางในการเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านโดยเฉพาะบ้านน้ำดี และบ้าน เพียงงานซึ่งจะไม่ได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางช่วงฤดูฝน อีกทั้งควรมีการปรับปรุงร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกโดยเฉพาะบริเวณปากถ้ำเกาหลาวที่ไม่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว หรือแม้แต่ชาวบ้านเองยังไม่นิยมในการนำสินค้าเข้ามาจำหน่ายในบริเวณดังกล่าว และควรเพิ่มจุดจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกโดยเฉพาะในหมู่บ้านเจริญสุข บ้านน้ำห่า และบ้านน้ำแอ่งขึ้นมาเพื่อขยายโอกาสในการสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวโดยตรงจากการเดินทางท่องเที่ยวเส้นทางศึกษาธรรมชาติบริเวณเขตอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ น้ำห่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Nam Ha National Bio-Diversity Conservation Area) สัมพันธ์กับงานวิจัยของดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์ (2550) ที่ให้ความสนใจในประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวไว้ว่า “ชุมชนต้องมีทักษะและความรู้ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ เช่น การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดระบบการเงิน การบัญชี การให้บริการที่เกี่ยวข้อง เช่น มัคคุเทศก์ ที่พัก อาหาร การตลาดและประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน” ทั้งนี้หมู่บ้านเจริญสุขซึ่งมีความพร้อมในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางหรือการรักษาพยาบาลกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นกับนักท่องเที่ยว ควรพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวบริเวณเขตอนุรักษ์ฯ สร้างมาตรฐานด้านที่พักแบบ Home Stay และพัฒนาห้องการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในเขตบ้านเจริญสุขได้ รวมถึงการพัฒนาการเป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชาติพันธุ์ชุมได้อีกทางหนึ่ง เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควบคู่กัน

กลยุทธ์เชิงรับ Defensive Strategies การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแขวงหลวงน้ำทา มีการส่งเสริมกิจกรรมให้กลุ่มแม่บ้านมีบทบาทด้านการชำนาญฝีมือแรงงาน อยากให้มีการปรับปรุงฝีมือหัตถกรรม และแลกเปลี่ยนการย้อมสีธรรมชาติกับต่างแขวงหรือต่างประเทศ ถือเป็นอีกช่องทางในการสร้างความร่วมมือกับชาวบ้าน โดยผ่านกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวันของคนในชุมชนประสานเป็นแรงจูงใจทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชาวบ้านในชุมชนเอง ตามแนวคิดของ Uphoff (1993) ได้กล่าวไว้ว่า “การมองการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนถึงลักษณะและผลของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้น จะต้องอาศัยพื้นฐานของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมที่มาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุน หรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม” และมีการสนับสนุนงบประมาณเสนอขอแหล่งทุนให้มีฝึกอบรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างบุคลากรการท่องเที่ยวให้ชุมชน

กลยุทธ์เชิงพัฒนา Development Strategies ต่อการมีส่วนร่วมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในแขวงหลวงน้ำทา ควรเพิ่มบทบาทในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของชาวบ้านให้มากขึ้น ขยายโอกาสการมีส่วนร่วมในการรับฟังปัญหาและเสนอแนะแนวทางทางการท่องเที่ยวที่มาจากชุมชนทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงให้เป็นรูปธรรม ตามแนวทางของ Rose (1984) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า ชุมชนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด ก็จะทำให้การพัฒนาชุมชนนั้นสามารถเป็นไปได้โดยสะดวกและสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ เช่น มีการก่อตั้งชมรมทางการท่องเที่ยวของชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านของแขวงหลวงน้ำทา โดยผ่านการอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง หรือจากอาสาสมัครส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ทางห้องการท่องเที่ยว แขวงหลวงน้ำทามีเครือข่ายอยู่ให้เป็นผู้สนับสนุนการจัดอบรมให้ความรู้ให้กับชาวบ้าน

ด้านกลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมกรบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและสถานการณ์การท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีนักท่องเที่ยวสัญชาติจีนเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ที่ปริมาณและกำลังซื้อเพิ่มขึ้นอันเป็นผลจากการเปิดเส้นทางเชื่อมต่อภายในกลุ่มประเทศอาเซียน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจากประเทศจีนที่มีปริมาณและกำลังซื้อมาก ออกเดินทางท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนผ่านเส้นทางระหว่างประเทศด้วยรถส่วนตัวมากขึ้น รวมถึงเส้นทางสายการบิน low cost airline ที่เชื่อมโยงการบินภายในภูมิภาค

อาเซียน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางข้ามแดนและท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียนได้อย่างสะดวกและประหยัดมากขึ้น

ด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า จุดขายที่น่าสนใจของทั้งไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้แก่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน ในขณะที่จุดด้อยอยู่ที่ระบบคมนาคม ระบบอินเทอร์เน็ต โดยนักท่องเที่ยวระบุว่าไทยมีโครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณูปโภคที่ดีกว่าลาว และมีความคุ้มค่าเงินมากกว่า ซึ่งน่าจะเกิดจากการที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไม่สามารถผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคได้เอง ต้องนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะจากไทย ส่งผลให้ราคาสินค้าสินค้าอุปโภคบริโภคในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสูงกว่าประเทศไทยมาก รวมไปถึงความหลากหลายของสินค้าก็น้อยกว่าประเทศไทย

และการวิเคราะห์กลยุทธ์การจัดการและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบไปด้วยกลยุทธ์ด้านการตลาด การท่องเที่ยว , กลยุทธ์ด้านแหล่งท่องเที่ยว , กลยุทธ์ด้านโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว และกลยุทธ์ด้านบุคลากรท่องเที่ยวซึ่งนำเสนอกลยุทธ์ที่เหมาะสมแยกเป็นของประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อย่างไรก็ตามทั้งไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่างมีอาณาเขตติดต่อกัน ดังนั้น หากมองทั้งสองประเทศในฐานะคู่ค้าทางเศรษฐกิจร่วมกันแล้ว พบว่า การจัดโปรแกรมทัวร์ระหว่างประเทศร่วมกัน น่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ

วัตถุประสงค์ที่ 3. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งระบบฐานข้อมูลทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบฐานข้อมูลทางด้านแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

โดยการศึกษากระบวนการจัดการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ ประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่

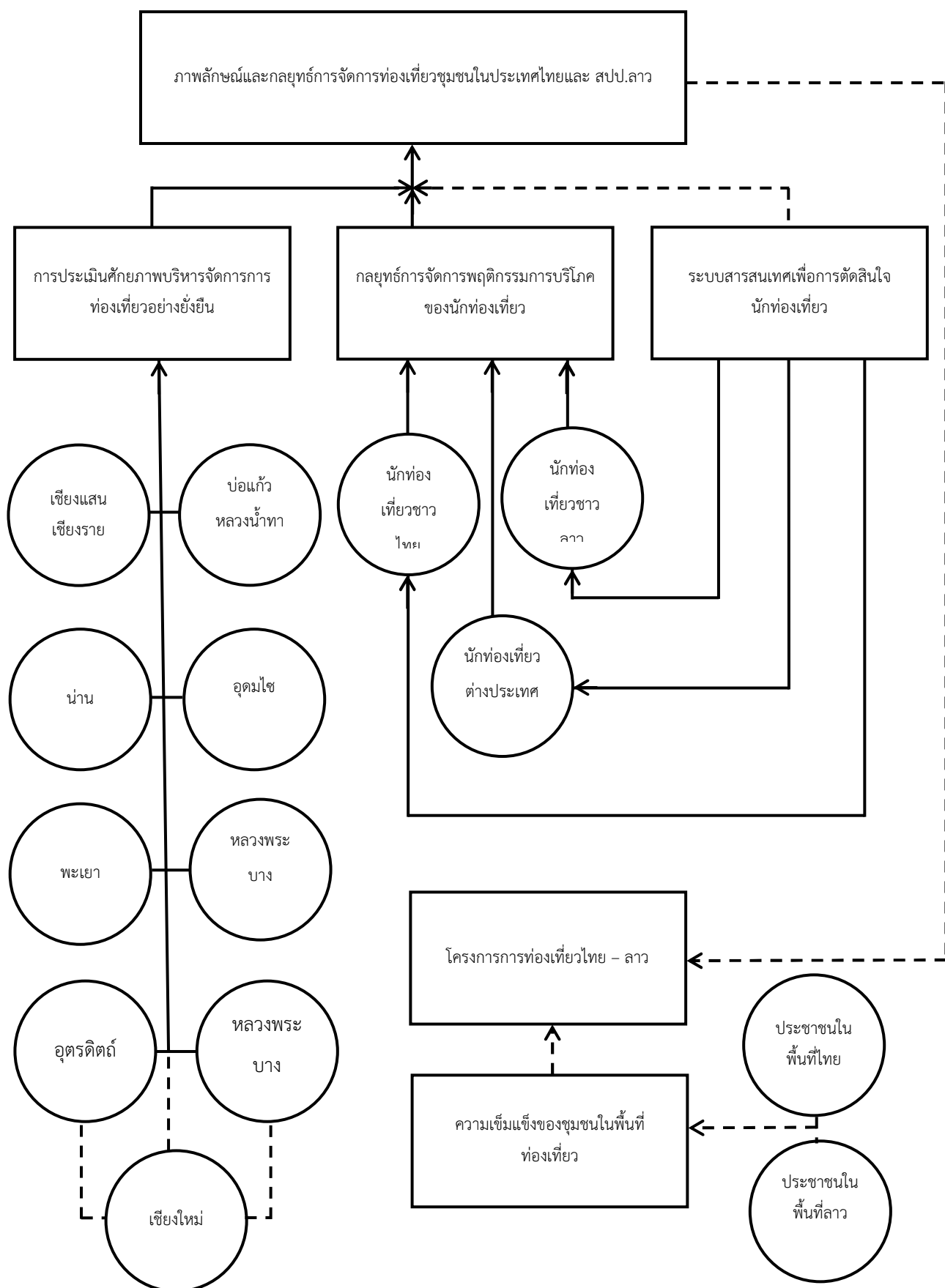
ประชาคมอาเซียนในมิติสุดท้ายของการศึกษาศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ระบบฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนรวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของระบบฐานข้อมูลที่น่ามาเก็บและวิเคราะห์ในอนาคต รวมถึงสามารถออกแบบระบบให้ตรงกับความต้องการเพราะระบบฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนจะเป็นฐานข้อมูลหลักในการวิเคราะห์ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวหากมีการเปลี่ยนแปลง โดยไม่จำเป็นต้องไปกำหนดค่าการคำนวณใหม่ อีกทั้งยังเป็นส่วนหลักของระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว ในการจะลงตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว

ดังนั้นระบบฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน จึงเป็นมีความสำคัญโดยเฉพาะระบบที่ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ทุกประเภทอย่างเต็มประสิทธิภาพ และสามารถใช้ได้ง่ายเป็นมิตร ต่อผู้ใช้งาน ส่วนการวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาเป็นระบบการจัดการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่วิจัยของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย เป็นการศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาข้อมูลหลักในการระบบฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ระบบสามารถกำหนดค่าในการสร้างตัวแปรหากมีการศึกษาครั้งต่อไป เมื่อมีค่าเปลี่ยนแปลงในทางลบระบบจะแจ้งเตือนขึ้นมา และการที่กำหนดพื้นที่ในการศึกษา ใน 8 เมืองท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองประเทศเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 8 แห่งยังมีความอุดมสมบูรณ์ด้านการท่องเที่ยว จึงเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการลงฐานข้อมูลเพราะหากการท่องเที่ยวชายแดนพัฒนามาขึ้น รวมทั้งการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอีก หนึ่งปีข้างหน้า จะช่วยให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและสามารถพยากรณ์อนาคตได้

ทั้งนี้ การระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่วิจัยของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย เป็นการออกแบบระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจบนระบบฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน และข้อมูลด้านการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ ซึ่งระบบนี้สามารถพยากรณ์เหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ และให้ผู้บริหารสามารถไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าแผนงานวิจัยภาพลักษณ์และกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มตั้งแต่การวิจัยและพัฒนาการประเมินศักยภาพบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจัดการท่องเที่ยว การศึกษาภาพลักษณ์ของตำแหน่งและการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำสู่ศึกษา

กลยุทธ์การจัดการพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยว รวมถึง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้ง ระบบฐานข้อมูลทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบฐานข้อมูลทางด้านแหล่งท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อมของทั้ง 2 ประเทศเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนระหว่างประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

พื้นที่เชื่อมโยงในส่วนของประเทศไทยที่ได้ทำการศึกษาใน 4 พื้นที่ ที่มีเขตติดต่อชายแดนทั้งทางบก และทางน้ำ คือ พื้นที่จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดน่าน และจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีแนวทางดังนี้ คือ

1. ชุมชนบ้านท่าช้างทอง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

มีจุดเด่นในการเรียนรู้กลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชนพร้อมกับให้บริการบริการอาหารแบบจัดเลี้ยงขันโตกและที่พักแบบโฮมสเตย์จนเป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ หลังจากได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น ที่สำคัญคือการนำเที่ยวประวัติศาสตร์เมืองโบราณสุวรรณภูมิและข้ามฝั่งด่านพรมแดนวัฒนธรรมไทย-ลาว มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวในรูปแบบข้ามฝั่งไปยังประเทศลาวมากขึ้นเรื่อยๆ ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าช้างทองจึงมีศักยภาพเป็นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทย-ลาวได้เป็นอย่างดี สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2. ชุมชนบ้านฮวก ตำบลบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ชุมชนบ้านฮวกเป็น “หุบเขาแห่งสายสัมพันธ์สองแผ่นดิน” เชื่อมโยงกับแขวงไซยะบุรีของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้นด้านชายแดนบ้านฮวกจึงนับได้ว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดพะเยาและแขวงไซยะบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งในด้านการติดต่อค้าขาย การท่องเที่ยว และมีศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่เส้นทางคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงไปยังประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ด้วยการเดินทางจากเมืองไซยะบุรี เมืองอุดมไซ เมืองหลวงพะบาง รวมระยะทางไม่เกิน 200 กิโลเมตร และสามารถเชื่อมต่อไปยังเมืองเชียงราย (สิบสองปันนา) ขุนหมิง ประเทศจีน รวมไปถึงจนถึง เดียนเบียนฟู และฮานอยได้ ประเทศเวียดนามได้อีกด้วย สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาก่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการอยู่ในระดับมาก สำหรับการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ยังอยู่ในระดับปานกลาง

3. ตลาดการค้าชายแดนญู่ ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี

ด้านชายแดนญู่ยังไม่พบการจัดการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนแม้จังหวัดอุดรธานีจะคาดหวังให้ตลาดการค้าชายแดนญู่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านตลาดจำหน่ายสินค้าชายแดนแต่สินค้าที่จำหน่ายยังไม่ตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวอีกทั้งติดข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวจากการที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่าจังหวัดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายการดำเนินโครงการโดยสารประจำทาง “กรุงเทพฯ-ญู่” ประกอบกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี มีเป้าหมายเข้ามาปรับปรุงตลาดการค้าชายแดนญู่รวมถึงสถานีรถโดยสารประจำทาง หากโครงการนี้เกิดขึ้นจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่เพิ่มขึ้น

4. ห้วยโก๋น (ด่านพรมแดนห้วยโก๋น ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน)

ด้านชายแดนห้วยโก๋นยังไม่พบการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนแม้จะเริ่มมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากขึ้น การวิจัยในครั้งพบจุดสังเกตที่น่าสนใจจากการวิจัยในครั้งนี้คือจากด้านชายแดนห้วยโก๋นเดินทางไปยังแขวงไซยะบุรีและแขวงอุดมไซได้โดยง่ายกว่าเส้นทางอื่นๆ แต่การเดินทางจากจังหวัดน่านมายังด้านชายแดนห้วยโก๋นสภาพเส้นทางเป็นภูเขาสูง เดินทางยากลำบากและยังไม่สามารถลงทุนทางการท่องเที่ยวได้เนื่องจากติดข้อกำหนดทางกฎหมายจากการที่พื้นที่กว่าร้อยละ 90 เป็นพื้นที่อนุรักษ์เช่นเดียวกับด้านชายแดนญู่

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบร่วมมือแทนการแข่งขัน

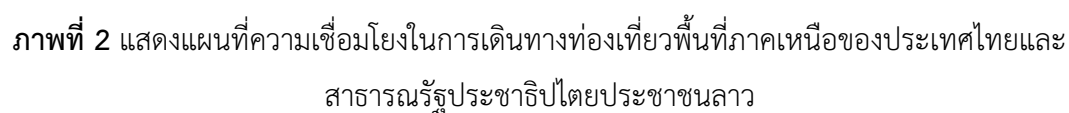
เนื่องจากสภาพที่ตั้งของไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาครวมถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในการนี้ประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางทางการบินที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมายังประเทศไทยก่อนเดินทางเข้าสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีเอกลักษณ์ชัดเจนด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชน เป็นเสน่ห์และจุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวจีนกำลังเติบโตและเข้ามาท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมายังประเทศไทยมากขึ้น นอกจากนี้ในประเด็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังระบุชัดเจนต่อกรณีการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว ดังนั้นไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรทำความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะในชุมชนบริเวณชายแดนไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรทำข้อตกลงกันในการสร้างความร่วมมือส่งต่อนักท่องเที่ยวให้กันมากกว่าการแข่งขัน พร้อมกับการพัฒนาภาพลักษณ์และศักยภาพทางการท่องเที่ยวในเส้นทางเชื่อมโยงไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย

1. เส้นทางที่ 1 บ้านท่าชันทอง (อ.เชียงแสน) – สะพานมิตรภาพไทย-ลาว – แขวงบ่อแก้ว – บ้านปะนะ – สามเหลี่ยมทองคำ (อ.เชียงแสน) หรือเลือกเดินทางในเส้นทาง R3A จากแขวงบ่อแก้ว – บ้านน้ำจาง – บ้านดอนใจ – แขวงหลวงน้ำทา – แขวงหลวงพระบาง ซึ่งจะทำให้ระยะเวลาพำนักใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยาวนานมากขึ้น

2. เส้นทางที่ 2 บ้านฮวก (อ.ภูซาง) – ผ่านแขวงไชยะบุรี – ชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่งในแขวงหลวงพระบาง

3. เส้นทางที่ 3 บ้านห้วยโก๋น (อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน) – แขวงไชยะบุรี – แขวงหลวงพระบาง

4. เส้นทางที่ 4 ด่านพรมแดนภูตู๋ – ปากลาย – (เลือกเดินทางไปยังเวียงจันทน์หรือหลวงพระบางได้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากเส้นทางทั้ง 4 นี้ จะเห็นได้ว่าหากเดินทางจากประเทศไทยผ่านทั้ง 4 เส้นทาง แขวงหลวงพระบางจะเป็นศูนย์กลางด้านจุดหมายทางการท่องเที่ยว ซึ่งแขวงหลวงพระบางมีภาพลักษณ์ศักยภาพทางการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ดีทุกด้าน ส่วนการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากมีเพียงการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเท่านั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยคือชุมชนบ้านท่าชันทอง อ.เชียงแสน จ.เชียงราย มีภาพลักษณ์และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ดีทุกด้าน อีกทั้งการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับมาก ดังนั้นชุมชนท่าชันทองและแขวงหลวงพระบางควรทำความร่วมมือเชื่อมโยงพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน รวมถึงเป็นกลไกในการพัฒนาชุมชนที่อยู่ในเส้นทางนี้ให้มีภาพลักษณ์และศักยภาพสูงขึ้น

3.2 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการดำเนินงานโครงการศึกษาศักยภาพและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คาดหมายว่าโครงการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบศักยภาพและตำแหน่งการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพและการวางตำแหน่งการจัดการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีการท่องเที่ยว
2. ข้อมูลจากการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวางตำแหน่งและศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยและ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถนำไปใช้ข้อมูลในการวางแผนการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
3. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะนำไปสู่การออกแบบและกำหนดกลยุทธ์การวางตำแหน่งและพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเพื่อการรองรับการขยายตัวการท่องเที่ยวของอาเซียนในปี 2015
4. ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งระบบฐานข้อมูลทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบฐานข้อมูลทางด้านแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อการรองรับการขยายตัวการท่องเที่ยวของอาเซียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากประเด็นการศึกษาภาพลักษณ์และกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวชุมชน ในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า

1. ทำให้ทราบศักยภาพและตำแหน่งการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพและการวางตำแหน่งการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน

2. ได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวางตำแหน่งและศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนในประเทศไทยและ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อใช้ข้อมูลในการวางแผนการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะนำไปสู่การออกแบบและกำหนดกลยุทธ์การวางตำแหน่งและพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเพื่อการรองรับการขยายตัวการท่องเที่ยวของอาเซียนในปี 2015 ได้เป็นอย่างดี

ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ของท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในแขวงอุดมไซ และแขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นั้น ประกอบด้วย

1. ได้ศึกษาฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวและวิธีการจัดการท่องเที่ยวชุมชนแขวงอุดมไซ จำนวน 5 หมู่บ้าน และแขวงหลวงน้ำทาจำนวน 5 หมู่บ้าน

2. ได้วางแผนการกำหนดวิเคราะห์กลยุทธ์จัดการการท่องเที่ยวชุมชนเบื้องต้นของแขวงอุดมไซและแขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ส่วนประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษากลยุทธ์การจัดการพฤติกรรม การบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและสถานการณ์การท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ทราบความแตกต่างของพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งนี้เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการและการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาระบบการจัดการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คือ

1. ทราบถึงระบบฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย
2. ได้ข้อมูลพฤติกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย
3. ทราบถึงข้อมูลผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาเป็นระบบการจัดสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดสนใจในด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่วิจัยของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย
4. สามารถกำหนดกลยุทธ์ในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่วิจัยของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย

3.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรดำเนินการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อค้นหารูปธรรมของการท่องเที่ยวชุมชนที่เชื่อมโยงและการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้มีความยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และประชาคมอาเซียน
2. ควรดำเนินการวิจัยต่อในประเด็นการปรับปรุงและกำหนดแนวทางด้านการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการ ข้อบังคับ เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนให้มีประสิทธิภาพ
3. ควรดำเนินการวิจัยในประเด็นการยกระดับสมรรถนะบุคลากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนให้เกิดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่เป็นมาตรฐานสร้างการเติบโตทางการท่องเที่ยวแบบร่วมมือ แทนการแข่งขัน
4. หน่วยงานภาครัฐบาล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในระดับแผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ควรมีการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยส่งผ่านนโยบายโดยตรงมายังห้องการท่องเที่ยวของแขวงอุดมไซ และแขวงหลวงน้ำทาโดยตรง
5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศ และระดับแขวงในการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณบ้านเพียงงาม บ้านน้ำห้า และบ้านน้ำแอ่งที่ตั้งอยู่ในเขตเขตอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติน้ำห้า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Nam Ha National Bio-Diversity Conservation Area)
6. จัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยเน้นหมู่บ้านเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหมู่บ้านญ้อ บ้านโพนชัย แขวงอุดมไซ และบ้านเพียงงาม แขวงหลวงน้ำทา

7. พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยอาศัยจุดเด่นของบ้านเจริญสุข บ้านน้ำห้า บ้านน้ำแ่ง และบ้านน้ำดี แขวงหลวงน้ำทา และบ้านชัยชนะ แขวงอุดมไซ
8. เร่งพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางการเดินทางเข้าหมู่บ้านปากงวย แขวงอุดมไซ บ้านน้ำดี และบ้านเพียงงาม แขวงหลวงน้ำทา
9. ปรับปรุงร้านจำหน่ายของที่ระลึกในหมู่บ้านน้ำห้า และบ้านน้ำแ่ง แขวงหลวงน้ำทา เพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยวผ่านเส้นทาง R 3 A
10. สร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวในบ้านปากแบ่ง เพื่อเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาพักที่บ้านปากแบ่ง และรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่สามารถเดินทางผ่านเส้นทางด่านชายแดนห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่านได้อีกหนึ่งช่องทาง รวมถึงส่งเสริมให้มีการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อขยายวันพักในบ้านปากแบ่งให้มากขึ้น
11. พัฒนาสินค้าพื้นบ้านให้มีเอกลักษณ์ทั้งจำพวกงานหัตถกรรมพื้นบ้าน หรืองานด้านอาหาร เพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าของฝากและของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว
12. พัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวในลักษณะการเชื่อมโยงประเพณี และวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น แขวงหลวงน้ำทามีกลุ่มชาติพันธุ์ขมุที่บ้านเจริญสุข บ้านน้ำห้า และบ้านน้ำแ่ง กลุ่มชาติพันธุ์แลนแตที่บ้านน้ำดี และกลุ่มชาติพันธุ์ไตดำที่บ้านเพียงงาม ส่วนแขวงอุดมไซมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อที่บ้านญ้อ และบ้านโนนชัย ที่โดดเด่น
13. พัฒนามาตรฐานโฮมพักในรูปแบบ Home Stay ขึ้นในทุกหมู่บ้านเพื่อให้มีมาตรฐานในการให้บริการเดียวกันทั้งในพื้นที่แขวงอุดมไซ และแขวงหลวงน้ำทา โดยในแขวงอุดมไซสามารถพัฒนาตัวอย่างโฮมพัก Home Stay ได้ที่บ้านญ้อ และแขวงหลวงน้ำทาสามารถพัฒนาตัวอย่างมาตรฐานโฮมพัก Home Stay ได้ที่บ้านเจริญสุข
14. จัดให้มีการอบรมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนโดยมีเจ้าหน้าที่จากแผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมให้กับกลุ่มผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน
15. ควรมีการพัฒนาด้านการหาช่องทางทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนได้มีการติดต่อประสานงานกับบริษัทท่องเที่ยวในแขวงหลวงน้ำทา และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความช่วยเหลือในการโฆษณา การโฆษณาใน Web Site สื่อสิ่งพิมพ์โฆษณา การประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน เพื่อหาตลาดการท่องเที่ยวใหม่ๆ และการสร้างเครือข่ายให้กับกลุ่มผู้นำชุมชนด้านการท่องเที่ยว

16. ผลักดันให้ผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทอย่างมากในการเสนอแผนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในชุมชนของตนเอง รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับหมู่บ้านใกล้เคียง ระดับแขวง และระดับต่างแขวง ผ่านการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

17. หน่วยงานภาครัฐในระดับประเทศ หรือระดับแขวงควรมีการจัดตั้งกองทุนด้านการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวชุมชนให้มีความคล่องตัว และเข้มแข็ง

18. ส่งเสริมหลักการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่อยู่บนพื้นฐานของความไม่เอารักเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ไม่ว่าต่อนักท่องเที่ยว ต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือต่อวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์ควรให้คำแนะนำกลุ่มผู้นำหมู่บ้านหรือนายบ้านในการสร้างความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ในเรื่องของรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวชุมชน

19. ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนมากยิ่งขึ้น เช่น การเป็นสมาชิกท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านที่สามารถพัฒนาเป็นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือเชิงนิเวศได้ หรือการตั้งกลุ่มประกอบอาหารพื้นบ้านเพื่อเป็นผู้ปรุงอาหารเวลาที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในหมู่บ้าน

20. จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ตัวอย่างห้องกลางบ้านหรือห้องประชุมประจำบ้านผู้ที่มีพื้นที่ที่สามารถจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารทางการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

21. ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของหมู่บ้าน โดยการปลูกจิตสำนึกการรักษาหวงแหนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของตนเอง เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

22. กลุ่มผู้นำชุมชนหรือนายบ้านที่ผ่านการอบรมหรือดูงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่จัดโดยหอการท่องเที่ยว ต้องมีบทบาทสามารถสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านให้เห็นถึงการมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน

23. ให้ชาวบ้านเห็นผลจากรายได้ของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนที่เกิดขึ้นเป็นรายได้เสริม ไม่ใช่รายได้หลัก เพราะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนต้องไม่ใช่ชาวบ้านละทิ้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันของตนเองเพื่อมาประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

24. การสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งประชาชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด

25. ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้กับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น

26. ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งอธิบายให้ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากจำหน่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชน

27. การส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เช่น การจ้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่น , การบริจาคเงินให้กับแหล่งท่องเที่ยว , การซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เป็นต้น

28. จัดตั้งองค์กรท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เช่น ชมรมท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อช่วยกันตรวจสอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายใน แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

29. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน ประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

30. การนำระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชน สามารถนำไปใช้ในพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชนอื่นได้ แต่ข้อมูลที่เริ่มต้นของการท่องเที่ยวชุมชนจะต้องถือว่าที่นำข้อมูลเข้าในปัจจุบันเป็นข้อมูลพื้นฐาน ดังนั้นในอนาคตเมื่อนำเข้าข้อมูล จะมีการเปรียบเทียบกับปีเริ่มต้น (ปีปัจจุบัน) ไม่สามารถย้อนในอดีตได้

31. การนำระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชน ผู้ดูแลระบบต้องได้รับการอบรมให้เข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบระบบเพื่อให้สามารถในการแก้ไขปัญหาของระบบหรือสามารถเพิ่มเติมฐานข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้

32. การนำระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชน ผู้อำนวยการวิจัยจะต้องได้รับการอบรมเพื่อเข้าใจการบริหารข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ของระบบตรงต่อความต้องการ

33. การนำระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวชุมชน นักวิจัยต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับฐานข้อมูลทรัพยากรที่ต้องนำไปใช้และสามารถจัดเก็บได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำเข้าได้ อย่างถูกต้อง

34. ในอนาคตควรพัฒนาระบบสามารถลงใน Mobile Device อื่นเช่นบน มือถือ แท็บเล็ต เพื่อสะดวกในการลงข้อมูลและสามารถแสดงผลได้รวดเร็วกว่าผ่านเว็บไซต์

3.4 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนกลุ่มที่ 1 ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน
2. สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนกลุ่มที่ 2 ได้แก่ จังหวัด เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน
3. สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์
4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย
6. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
7. องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
8. องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์
9. องค์การปกครองส่วนตำบล อบต. และเทศบาลในพื้นที่โครงการวิจัย
10. ชุมชนในพื้นที่โครงการวิจัย
11. กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
12. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
13. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่
14. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย
15. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพะเยา
16. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน
17. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรดิตถ์
18. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
19. ห้องการท่องเที่ยวแขวงหลวงพระบาง
20. ห้องการท่องเที่ยวแขวงอุดมไซ
21. ห้องการท่องเที่ยวแขวงหลวงน้ำทา
22. ห้องการท่องเที่ยวแขวงบ่อแก้ว
23. ชุมชนในพื้นที่โครงการวิจัย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
24. หน่วยงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทย และประเทศ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว
25. หน่วยงานภาคเอกชนที่ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย และ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว